

DRAMATISCH BIJVOEGSEL
VAN
GROOT-NEDERLAND

MEI 1917

Het geheim van Polichinelle.

Tooneelspel in proza en verzen,

Groot drie bedrijven,

DOOR

BERNARD CANTER.

AMSTERDAM
VAN HOLKEMA & WARENDORF.

-- " " " " "

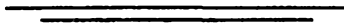
Het geheim van Polichinelle.

Tooneelspel in proza en verzen,

Groot drie bedrijven,

DOOR

BERNARD CANTER.

AMSTERDAM
VAN HÖLKEMA & WARENDORF.

HET GEHEIM VAN POLICHINELLE.
Tooneelspel in proza en verzen,
groot drie bedrijven

DOOR
BERNARD CANTER.

PERSONEN:

DE HERTOG LORENZO DEL TOLEDO.
DE HERTOGIN ELVIRE DEL GRANADA, zijn gemalin.
DE JONKVROUW BELLA CARA, dochter van den hertog uit zijn eerste
[huwelijk.
DE JONKHEER FLORGUINDUS, zoon van de hertogin uit haar eerste huwelijk.
DE RIDDER MATAR A HIERRO.
DE RIDDER SANGRE FRIA.
DE GRAVIN ADELANTE.
DE DOKTER PERA.
DE RECHTER ASNAZO.
DE GENERAAL GUERRERO.
DE KOOPMAN BANQUERO.
DE WIJSGEER BOBARRON.
DE BARBIER BARBERO.
DE KAPSTER BARBERINA, zijn vrouw.
DE DICHTER ENCANTO.
DORIS, een boerin.
KADMUS, een kermis-zigeuner.

Figuren in de poppenkast:

POLICHINELLE.
COLOMBINE.
HARLEKIJN.
DE HUISBAAS.
DE REUS.
DE DEURWAARDER.
DE DOOD.

Spanje, tegen het eind der achttiende eeuw.

HET GEHEIM VAN POLICHINELLE.

Aan mijn vader Abraham Canter.

EERSTE BEDRIJF.

Op het stadsplein te Toledo. Een scheerderswinkel met een loggia. Een schrijversstandplaats.

EERSTE TOONEEL.

BARBERO, ENCANTO.

BARBERO.

(Hij komt met een geopend scheermes uit zijn winkel, zet het mes op een riem aan, die tegen de deurpost hangt bij eenige scheerstoelel).

Een oogenblik Encanto, waarde dichter,
 't Is binnen druk, elk wacht er op zijn beurt,
 En mocht uw beurt na 't wachten nog niet komen,
 Vergeet den tijd dan dichter, in uw droomen.

ENCANTO.

Een barbier behoort niet in rijmen te spreken.

BARBERO.

Waarom niet? 'k Acht mijn scheerdersambt verheven,
 Ver boven 't ambacht eens publieken schrijvers,
 Ik maak der menschen facie blank en glad,
 Terwijl gij 't blank papier met inkt bekladt.

ENCANTO.

Een barbier behoort niet in rijmen te spreken. Dit is een beleediging voor de muzen, de dichtkunst, het rhythme en mijn oor. En ware het dat slechts alleen. Maar het beleedigt iets dat ver daar boven staat: Het beleedigt ons publiek. Bedenk, Barbero, het publiek wenscht alreeds niet uit onzen mond rhythm en rijmen te hooren, wij die in rhythm ter wereld komen, in rhythm boven het leven uit, door het leven heen, over het leven verheven gaan tot in den dood.

BARBERO.

Door den dood heen, over den dood verheven, boven den dood uit.

ENCANTO.

Ik wil zeggen, gij een barbier, zoudt willen rijmen en wij de onsterfelijke dichters, ons zou het verboden blijven, hoog te draven, op den wolkenblanken hengst, gerezen uit het roode bloed der stervende Medusa? Ons zou men blijven dwingen te voet te gaan, met musschenhipjes als prozaïsten voort te springen? Ze verstaan heden ten dage alleen sjilp, sjilp . . . Barbero.

BARBERO.

Is dit wellicht een beleediging?

ENCANTO.

Hoe meent gij dat?

BARBERO.

Wel gij zegt sjilp, sjilp, op verachtelijken toon, terwijl ik hier het blanke lemmet aanzet.

ENCANTO.

Ik zei het met de uiterste minachting. Ik zou het niet minachtender kunnen zeggen in de comédie, tijdens de opvoering van een dier moderne tooneelspelen, waarin alles zoo natuurlijk gebeurt, dat als er een varken in het stuk gekeeld is, de tooneelspelers er na de voorstelling ham van eten.

BARBERO.

Goed, dan ben ik beleedigd en er zal bloed vloeien. (*dreigend met het scheermes*). Want ik heb wel gemerkt, dat gij het geluid van mijn mes nabootst, nu ik het langs den riem strijk. En aldus beleedigt gij mijn eere-amt, dat tevens is een amt van vrouwen. Gij, die u een dichter waant, maar die niets anders zijt dan een publiek schrijver op de groote markt te Toledo, voor twee stuivers te koop voor iedereen, die uw pen wil misbruiken, gij vermeet u een vak te vernederen, als het mijne, dat mij in nauwe aanraking brengt met de voornaamste lieden van mijn tijd. Ja mijn vriend, de barbiers komen heden ten dage in nauwere aanraking met de grooten des lands, dan de dichters en de harts- en levensgeheimen der voornamen zijn ons beter bekend dan aan u. Want vroeger mag het dan zoo geweest zijn, dat wie 't hart had, het oor had, thans is het, wie ze bij den neus heeft, heeft het oor. En mijn weten is twee-zijdig, want wat de mannen mij vergeten toe te vrouwen, dat vullen de vrouwen aan, wanneer ze gekapt worden door de eerbare dame Barberina, mijne vrouw, evenzeer eerbaar als dame, evenzeer dame als eerbaar, zeldzame persoonlijkheid in de zeer verdorven stad Toledo.

ENCANTO.

Ik zei niets beleedigends tegen u, Barbero. Ik sprak van het musschengesjilp op ons modern burgerlijk tooneel, waar men den nachtegalenzang verjaagd heeft. En wat de dame Barberina betreft, zij is een zeldzame vrouw, daar zij weet wat zwijgen is.

BARBERO.

Weshalve alle andere dames van Toledo haar hebben uitverkoren tot wrijfpaal harer klapachtigheid. En indien het maar bij klapachtigheid bleef. Maar als de ekster veel snapt, ligt er goud in zijn nest. Ah, als ik maar schrijven kon zooals jij, Encanto. Ik zou kronieken kunnen opstellen met ware gebeurtenissen van zooveel ontzettendheid, dat ik als inkt het bloedroode sap van den granaatappel zou moeten gebruiken.

TWEDE TOONEEL.

VORIGEN, BARBERINA.

BARBERINA.

Kom je haast? De klanten zitten met ingezepte facies te wachten, mijn pols is lam van 't inzeepen, en hij staat zijn tijd te verpraten. (*tot ENCANTO*). Deze man heeft door zijn praatlust zijn geluk met voeten getreden. Hij had de eer kunnen genieten toreadors te mogen scheren voor zij zich in de arena begeven, als hij door zijn gesnap zich niet de halve stad tot vijand had gemaakt.

ENCANTO.

Zijn rijmzucht is nog gevaarlijker dan zijn praatzucht.

BARBERINA.

Hou jij je mond, kale poët. Wat heb ik aan jouw geleerdheid. Als jij een fatsoenlijk man was, liet jij je baard liever staan, dan ze week op week, op crediet te laten scheren.

BARBERO.

Een mooie ridder. Als-ie geen kaalkop had, zou hij zijn haar óók op crediet laten knippen.

BARBERINA (*tot BARBERO*).

Denk je, dat ik het niet alleen af kan? Heeft-ie zijn haar soms op jouw kosten laten uitvallen? Naar binnen en niet meer in de open luchtgeschoren. Die man is zoo ijdel, dat hij geen mes op een snoet kan zetten of hij wil de heele stad Toledo, tot getuige van zijn kunstvaardigheid hebben. Toreadors had hij kunnen scheren . . . Naar binnen. (*BARBERINA en BARBERO af*).

DERDE TOONEEL.

ENCANTO, DORIS.

DORIS.

(*Landelijke kleeding. Een mand met vruchten en een met bloemen aan een juk*)
Heer, staat hier op de markt ook een schrijver?

ENCANTO.

Die staat hier — en hij staat hier voor u.

DORIS.

Dan heb ik werk voor u — als u niet te duur bent.

ENCANTO.

Dat is er naar, meisje, wat je verlangt. Het wordt niet betaald naar de werkelijke waarde, maar naar de vraag.

DORIS.

Mijn vrijer heet Kadmus. Het is een beste, brave jongen, maar hij is zoo driftig en zoo jaloers. Wij hebben een kleine ruzie gehad wegens zijn lastige jaloerschheid. Het was op het bal van Sint-Maarten. Hij zei, ik keek

naar een anderen jongen. Ik zei, dat lieg-ie, zei ik. Dat was de waarheid. En toen deed ik het juist. Nietwaar als-ie het toch liegt.

ENCANTO.

O, vrouwenlogica !

DORIS.

Ik versta u niet. Ik ben maar een eenvoudige meid van 't land, en ik kom alle weken tweemaal naar Toledo om bloemen en vruchten te verkoopen. Toen ik dan naar dien anderen jongen keek, heeft een andere jongen naar mij ook gekeken. Toen heeft Kadmus met hem ruzie gemaakt. Het is een beste brave jongen mijn Kadmus, maar veel te driftig en jaloers. Toen hebben ze allebei hun mes getrokken en Kadmus gaf den anderen jongen een por.

ENCANTO.

Doodelijk ?

DORIS.

Dat dachten wij allemaal eerst. Daarom is Kadmus gevlucht. Maar de gewonde is hersteld. Nu wil ik mijn Kadmus weder terug hebben. Hoeveel kost zoo'n brief ?

ENCANTO.

Een eenvoudigen brief in boersch proza ? Twee piasters.

DORIS.

Dat is te veel. Heeft u niet wat goedkoopers ?

ENCANTO.

Boersch proza moet tegenwoordig het beste betaald worden. Daar is de meeste vraag naar. Ik kan je 't in heerentaal schrijven.

DORIS.

Goed dan, dat is nog deftig ook. Hoeveel kost dat ?

ENCANTO.

Daarnaar is de vraag maar half zoo groot. Eén piaster.

DORIS.

Dat is nog te duur. De verdienste is tegenwoordig niet groot hoor . . . en ik spaar voor mijn uitzet. Hebt u nog wat goedkoopers ?

ENCANTO.

Dan kan je krijgen, lyrisch proza. Een halve piaster.

DORIS.

Te duur.

ENCANTO.

Een sonnet voor een kwart piaster.

DORIS.

Is er nog wat goedkoopers ?

ENCANTO.

Een treurspel in verzen of een fijn geestig blijspel in verzen. Daar is geen vraag naar . . .

DORIS.

En hoeveel kost dat dan als je het naar Kadmus schrijft?

ENCANTO.

Eén granaatappel, met veel bloed er in.

DORIS.

Je mag uitkiezen, hier . . . (*houdt de mand met fruit naar hem gekeerd*) en schrijf het dan even.

ENCANTO.

Prachtig. Schrijf het even. Schrijf eventjes een mooi historisch treurspel of een fijn-geestig blijspel in verzen tegen betaling van één granaatappel. Ze is als 't op poëzij betalen aankomt even scheutig als een Hollander.

DORIS.

Doe het nou maar . . . wil je ook nog bloemen hebben? Deze gele rozen? Deze tak accasia? . . . ruik eens? Lekker hè? Ik heb ook nog oleander en verse laurier . . .

ENCANTO. (*hij zet zijn klaptafeltje op en gaat zitten schrijven*).

Laurier! 's Dichters loon. Zeg het dan maar.

DORIS (*dicteerend*).

Kadmus. Het was gemeen van je, dat je aan het liegen ging. En je hebt dien anderen jongen bijna vermoord. Als je niet begonnen was met te liegen, had ik niet naar hem gekeken. Als ik niet gekeken had, zou je niet hebben gestoken . . .

ENCANTO (*schrijvend*).

Niet zoo vlug, niet zoo vlug . . .

DORIS (*langzamer, daarna telkens vlugger*).

Als je niet gestoken had, zou je hem niet gewond hebben, zoodat ze allen dachten, dat-ie dood was. Dan zou je niet hebben behoeven te vluchten. Als je niet gevlucht was, zou ik je niet hebben gemist. Ik mis je zeer . . . lieve Kadmus . . . ik mis je te zeer . . . als ik bloemen pluk mis ik je zeer, . . . als ik viooltjes pluk, mis ik je . . . Als ik vergeet-mij-niet pluk . . . pluk . . . pluk . . . (*zij houdt haar boezelaar voor de oogen en begint te snikken en te weenen*).

ENCANTO (*gewild streng*).

Meisje tegen wien denk je dat je spreekt? Je hebt mij gehuurd om voor je te schrijven, niet om naar je gezammer te luisteren . . .

DORIS.

Ik verlang zoo naar mijn Kadmus! . . .

ENCANTO.

Wat heb ik daar mee te maken? Als je nog langer grient sla ik mijn tarief op . . . en denk er aan, je kunt bij niemand anders terecht. Ik ben de eenige dichter in de stad Toledo, wiens blijspelen in verzen de vrijers tot de vrijsters brengen.

DORIS.

Je mag al mijn bloemen en mijn heele korf met vruchten, als je maar zorgt, dat-ie terugkomt . . . Maak het zoo gevoelig, dat-ie niet langer kàn wegblijven.

ENCANTO.

Goed, huil er dan maar een beetje op. (*Houdt het papier onder haar oogen*).

DORIS.

Neen . . . als-ie weet, dat ik gehuild heb, komt-ie zeker niet. Dat mag-ie niet weten. Ik wil niet, dat-ie weet, dat ik zoo bedroefd ben, dat-ie weg is en dat ik zoo naar hem verlang. Verander het maar zoo een beetje, dat het net is, alsof ik er niets om geef, en dat hij toch weet, dat ik om hem schrei.

ENCANTO.

Dus er moeten tranen in zijn, zonder dat ze er op liggen . . . dat wordt hooge kunst. Ah, meisje, je wilt de verzwegen traan in de dichtkunst . . . en dat voor één granaatappel, wat bloemen en een lauriertak . . .

DORIS.

Ik wil je nog wel een halven piaster er bij geven.

ENCANTO.

Ik zou een baard dragen, die tot op den grond reikte, als ik mij niet altoos op crediet had laten scheren, hier bij Barbero, het levend, zingend, sprekend menschenhoofd van Toledo. Daarom betaal een piaster, een heelen piaster . . . dan kan ik Barbero voldoen en jij krijgt je Kadmus terug.

DORIS.

Goed dan, . . . hier is je piaster . . . schrijf nu . . . (*dicteerend*). Lieve Kadmus, ik lig alle nachten wakker en huil om je. Ik pluk de granaatappelen en ik huil . . . ik pluk de oranjes en ik denk aan je en huil . . . Ik pluk de druiven en ik denk aan je en ik huil. Als ik het fruit in de manden doe, huil ik. Vroeger als ik naar Toledo liep, zong ik. Nu huil ik. Ik ben heelemaal op van verdriet, lieve Kadmus. Ach lieve Kadmus, ik kan niet langer meer zonder je . . . (*zij weent in haar boezelaar, dan plotseling op geheel anderen toon, over ENCANTO's schouder op het papier kijkend*) . . . Je zorgt toch wel, dat er niets in komt van tranen . . . daar zorg je toch wel voor?

ENCANTO.

Zeker, zeker. Je hebt mij er toch voor betaald?

DORIS.

Ach mijn lieve Kadmus, kom toch gauw terug. Ik heb zoo'n vreeselijken spijt. Vergeef het mij maar, beste jongen, op mijn knieën, beste, goeie Kadmus, smeeik ik je, kom toch weer terug (*weer over zijn schouder kijkend*). Je zorgt er toch wel voor, dat-ie niet merkt, dat ik naar hem verlang?

ENCANTO.

Zeker, zeker. Je hebt mij er toch voor betaald?

DORIS.

Ik ben maar een boeremeid, ik kan geen letter schrijven of lezen. Ik heb nog nooit een brief weggestuurd. Maar melken kan ik als de beste. En kaas maken. En onze bongerd is de mooiste van het heele dorp. Als Kadmus terugkomt, breng ik je boter en kaas. En flaaïen. Hou je van flaaïen . . met spek?

ENCANTO.

Flaaïen, zeg je? Flaaïen met spek? Op den heelen Olympus is er geen dichter, die zooveel van pannekoeken houdt als ik . . met en zonder spek.

DORIS.

Is de brief nou af?

ENCANTO.

Op de onderteekening na . . . zet je drie kruisjes maar hier . . .

DORIS (*na geteekend te hebben*).

Zoo, stuur hem nou maar gauw weg.

ENCANTO.

Uitstekend. En waarheen?

DORIS.

Nou dat is ook een vraag. Naar Kadmus.

ENCANTO.

En waar is zijn adres? Waar woont-ie?

DORIS.

Dat is nou ook wat moois. Als ik dat wist, was ik toch zelf naar hem toegegaan en had ik jou niet zoo'n duren brief laten schrijven.

ENCANTO.

O, vrouwelijke logica!

DORIS.

Volgende week als ik weer in stad kom, mot je zorgen dat het antwoord er is . . . dan breng ik de flaaïen voor je mee . . . en boter en kaas . . . Je moet maar goed naar hem uitkijken. Kadmus is de man, die op de markten de poppenkast vertoont . . . Nu ken je hem wel. (*weggaand, aarzelend terugkomend*) Halt . . . schrijf nog onder aan den brief . . . Kadmus, lieve Kadmus, schrijf me terug waar je woont. Dan vlieg ik naar je toe . . . en ik zal je kussen van liefde . . . overal zal ik je kussen van liefde . . . (*over zijn schouder*). Je laat hem toch niet merken, dat ik naar hem verlang? Wacht als ik hem maar eerst weer heb. Dan zal ik hem leeren driftig en jaloers te zijn zonder oorzaak . . . Tot ziens schrijver . . . (*af*).

VIERDE TOONEEL.

ENCANTO, BARBERO, BARBERINA.

BARBERO (*naar buiten komend*).

Wat zie ik? Encanto gebogen over zijn tafel? En voor hem ligt niets

minder dan het overdadig genot van een granaatappel. En o, schandelijke verspilling, er staan rozen op zijn tafel. Let op, deze man zal de luxe heden zoo ver drijven, dat hij zich weder op crediet zal laten scheren.

BARBERINA. (*opkomend met een bekken en een scheerkwast*).

Barbero !

BARBERO.

Stilte !

BARBERINA.

Wat sta je hier te luieren ?

BARBERO.

Stilte !

BARBERINA (*zij heft de kwast met zeep dreigend op*).

Ik heb alle klanten ingezeept en ze zitten te wachten.

BARBERO.

Stilte !

BARBERINA.

Waarom ?

BARBERO.

Om de stilte (*Hij wijst op den schrijvenden ENCANTO*).

BARBERINA.

Ah ha . . . hij werkt !

BARBERO.

Ja . . . op bestelling. Hij schijnt een goeie klant te hebben gehad. Rozen, een granaatappel . . . misschien heeft hij wel geld ook.

BARBERINA.

Dan zal-ie betalen.

BARBERO.

Ik heb nog nooit geld van hem gezien.

BARBERINA.

Ja, 't is een echte poët.

BARBERO.

Die mijn brood eet.

BARBERINA.

Het is een groot kunstenaar.

BARBERO.

Het is waar wat Bobarrón de wijsgeer mij gisteren zeide, toen ik hem gisteren schoor.

BARBERINA.

Wat zei-ie dan ?

BARBERO.

Een vrouw bemint altoos in het tweetallig stelsel.

BARBERINA.

Dat gaat mij te hoog.

BARBERO.

Dat zei ik ook. Toen zei hij : Een vrouw bemint altoos òf haar man in een anderen man òf een anderen man in haar man.

BARBERINA.

Dat begrijp ik nog minder.

BARBERO (*Een mes op een riem aanzettend*).

Voor al de poëzie van mijn verheven vak, voor de sierlijke zwenkingen van mijn arm als ik mijn mes aanzet, voor de fijngevoeligheid van mijn palm (*hij zet het mes op de palm van zijn hand aan*), voor de edele bewegingen, waarmede ik de snede strijk langs de wangen en de kin en de lippen mijner klanten, heb je geen oog, hoewel je er je brood van hebt. Maar deze man, die met een ganzeschacht papier zwart maakt, noem je een echte poëet en een groot kunstenaar, hoewel hij zich tot op crediet laat scheren. Deze man is op crediet in de wereld gekomen, want zijn vroedvrouw moet nog betaald worden. Deze man is op crediet zuigeling geweest, want toen zijn minnemoer met de rekening van 't zoogen kwam, vond men zijn vader in den gijzeltoren, en deze man zal op crediet sterven, tenzij hij van den arme begraven wordt. . . .

BARBERINA (*plagend*).

En toch is hij een echt poëet en een groot kunstenaar.

BARBERO.

Maar hij zal *niet* langer op crediet geschoren worden !

BARBERINA.

Ben je jaloers ?

BARBERO.

Neen . . . maar miskend. Mijn scheren is een kunst en hun dichten een ambacht.

BARBERINA.

Wat, wil je dien fatsoenlijken man, die geen ander kwaad in de wereld doet, dan verzen schrijven, met je scheerriem te lijf ? En dat, terwijl binnen de door mij ingezepte klanten zitten te wachten ? (*De ingezepte klanten komen op 't rumoer van haar kijken naar buiten. Tot de klanten*). Aan mijn inzeepen ligt het niet, als jullie gezichten opengebeten worden. Maar aan dezen man. Deze man had al de eer kunnen genieten, toreadors te mogen scheren, als hij door zijn lichtgeraaktheid niet zich de halve stad tot vijand gemaakt had. Hij heeft zijn geluk met voeten getreden. (*Zij staat met de vuist voor hem*).

ENCANTO.

Barbero pas op je eer. Op die manier wordt ze licht geraakt.

BARBERINA.

Hou jij je mond, kale poëet. Naar binnen . . . niet in de open lucht gescho-
ren. Toreadors had-ie kunnen scheren, als-ie niet zoo lichtgeraakt was
geweest. En wat scheert-ie nu? Ezeldrijvers, geldsnoeijs, kooplui en zelfs
een poëet. Gaan jullie maar gauw naar binnen. Jullie hebben nu facies bleek
als Pierlala's, maar toch zijn jullie harlekijns. Vort . . . naar binnen . . . (*De
klanten naar binnen, gevolgd door BARBERO en BARBERINA*).

VIJFDE TOONEEL.

ASNAZO, PERA.

ASNAZO.

Het is een zeer ingewikkelde rechtzaak.

PERA.

Het is een allerverdachtst ziektegeval.

ASNAZO.

Wellicht is hij schuldig. Wellicht is hij onschuldig. Ik weet het niet. Maar
daar ik rechter ben, zal ik vonnissen.

PERA.

Wellicht is zij maanziek. Wellicht is zij niet maanziek. Ik weet het niet.
Maar daar ik geneesheer ben, zal ik practiseeren.

ASNAZO.

Ik ben rechter om te rechten. Daarom zeg ik schuldig. Want als wij rech-
ters onschuldig zeggen, wordt onze achtbare stand overbodig. Worden wij
overbodig, dan vervallen wij tot armoede. Vervallen wij tot armoede, dan
komen wij zelf tot misdaad. Want hoewel rechters, zijn ook wij maar sterve-
lingen net als alle andere menschen.

PERA.

Ik ben geneesheer om te genezen. Daarom geef ik geneesmiddelen. Als
wij dokters zeggen, wij kunnen niet genezen, dan lijden wij honger. Als wij
honger lijden, worden wij ziek. Als wij ziek worden, zullen wij sterven.
Want hoewel dokter, zijn ook wij sterfelijk.

ASNAZO.

Het is voor ons rechters noodig, dat wij, om zelve onschuldig te blijven,
anderen schuldig verklaren.

PERA.

Het is voor ons dokters noodig, dat wij, om zelf in leven te blijven, anderen
dooden.

ASNAZO.

Wij kunnen toch als rechters onszelf niet vonnissen.

PERA.

Wij kunnen toch als geneesmeesters onszelf niet bedokteren.

ASNAZO.

De jurisprudentie is een strijd tusschen zelfbehoud en geweten.

PERA.

De geneeskunst is een strijd tusschen geweten en zelfbehoud.

ASNAZO.

Schuldig of onschuldig — ik executeer.

PERA.

Ziek of gezond — ik practizeer.

ASNAZO (*een snuijfe aanbiedend*).

Summum jus, summa injuria . . . (*hij niest*).

PERA.

Mors vita est (*hij niest eveneens*).

ASNAZO.

Gezondheid.

PERA.

Van 't zelfde.

(*beiden af in de herberg*).

ZESDE TOONEEL.

BANQUERO, GUERRERO.

BANQUERO.

Zooals 'k u zei, de handel is een oorlog.

GUERRERO.

Zooals 'k u zei, de oorlog is een handel.

BANQUERO.

Bij ons is het er op of er onder.

GUERRERO.

Bij ons is het er onder of er op.

BANQUERO.

Wie het minste geld heeft, verliest.

GUERRERO.

Wie het meeste geld heeft, wint.

BANQUERO.

Een goed koopman is als een generaal.

GUERRERO.

Een goed generaal is als een koopman. Want soldaten zijn waar.

BANQUERO.

Bij ons verliest men met geld, eer.

GUERRERO.

Bij ons verliest men met eer, geld.

BANQUERO.

Hebt gij veel geld verloren?

GUERRERO.

Ik heb veel eer gewonnen. Hebt gij veel eer verloren?

BANQUERO.

Ik heb veel geld gewonnen. *(Elk naar een andere zijde af).*

ZEVENDE TOONEEL.

DE RIDDER MATAR A HIERRO. DE RIDDER SANGRE FRIA, *later*
DE GRAVIN ADELANTE.

MATAR A HIERRO.

Gegroet ridder Sangre Fria.

SANGRE FRIA.

Gegroet ridder Matar a Hierro.

MATAR A HIERRO.

Is er nieuws in de veste Toledo?

SANGRE FRIA.

Veel nieuws.

MATAR A HIERRO.

Al het nieuws verzinkt bij het nieuws, dat ik weet.

SANGRE FRIA.

Gij hebt u laten kappen?

MATAR A HIERRO.

Gij hebt u laten scheren?

SANGRE FRIA.

Dacht gij, dat ik een Spaansch edelman, nieuws noem de vuige lasterpraat van dezen baardschrapper, volgens wien elke jonkvrouw van Toledo twee minnaars heeft?

MATAR A HIERRO.

Meendet gij, dat ik een Spaansch ridder nieuws noem de zotte verzinsels dezer klapachtige kapster, volgens wie elke getrouwde vrouwe in Toledo, twee mannen heeft, die zij gelukkig maakt met haar liefde en een derde, die zij gelukkig maakt met horens?

SANGRE FRIA.

Zeg mij uw nieuws... maar wat ik u bid, herhaal mij niet de geruchten in de stad loopende omtrent onzen heitog, Lorenzo.

MATAR A HIERRO.

Zeg mij uw nieuws... maar wat ik u bid, herhaal mij niet de geruchten in de stad loopende omtrent onze hertogin Elvire.

SANGRE FRIA.

Het zij verre van ons... *(hij zwijgt).*

MATAR A HIERRO.

Welnu?

SANGRE FRIA.

Welnu?

MATAR A HIERRO.

Mijn nieuws? . . . Haar tred is licht als 't ruis'len van het loover.

SANGRE FRIA.

Mijn nieuws? . . . Haar mond is welbesneden als een golfje.

MATAR A HIERRO.

Wanneer zij glimlacht buigen zich zelfs heid'nen,
En zeggen nu gelooven wij aan eng'len.

SANGRE FRIA.

Wanneer zij danst, de vromen slaan een kruis,
Om de verzoeking van haar voet te mijden . . .

MATAR A HIERRO.

Voelt d'aard haar voet, de grond noemt zich gekust.

SANGRE FRIA.

Een perzik zag haar wang en viel van nijd ter aard.

MATAR A HIERRO.

Onzalige, mint gij die ik bemin?

SANGRE FRIA.

Onzalige, op mijn lief viel úw zin?

MATAR A HIERRO (*trekt zijn degen*).

Hier vloeie bloed, tot een van twee hier blijf',

SANGRE FRIA (*trekt zijn degen*).

Sterf op deez' plaats . . . 'k doorsteek uw ziel en lijf' . . .
(*zij schermen*).

DE GRAVIN ADELANTE.

Om hemelswille ridd'ren, staakt deez' strijd . . .

Of steek uw degens beide door mij heen . . .

(*zij werpt zich tusschen de strijdenden, die hun
wapens opsteken*).

MATAR A HIERRO.

Jonkvrouw, het was om u, dat 'k hem uitdaagde,

SANGRE FRIA.

Jonkvrouw, om u alléén, ik hem belaagde,

ADELANTE.

Dus beiden strijdt g'om mij, ik simple maagd,
Voor dat een uwer heeft mijn hand gevraagd?

MATAR A HIERRO en SANGRE FRIA (*tegelijkertijd*).
'k Vraag dan bij dezen om uw hand, geliefde?

ADELANTE.

Van drie is altoos één te veel mijn vrienden,
Dus zal ik gaan, twee houden beter vreê.

MATAR A HIERRO.

Ga niet — ik ga — en laat u bei tevreên.

(naar rechts afgaand).

SANGRE FRIA.

O neen . . . blijft gij te saâm — en ik ga heen.

(naar links afgaand).

ADELANTE.

Twee minnaars dus . . . en toch de maagd alleen?

MATAR A HIERRO *(terugkomend)*.

Dat nooit, dan blijf ik eeuwig aan uw zij . . .

SANGRE FRIA *(terugkomend)*.

Dat dood alleen mij voortaan van u schei . . .

DE GRAVIN ADELANTE.

En zoo zijn wij nu weder met ons drij . . .

Neen vrienden, daar gij beiden mij bemint .

Moet gij de keus aan mijn wil overlaten,

Hem schenk ik hart en hand, die mij vertelt,

Waarom de hertog en de hertogin,

Hoewel door liefde zelve vast vereend,

En door de jongre liefde van hun kind'ren,

De teed're Bella Cara, 's hertogs dochter,

Uit 't eerste huw'lijk en heer Florguindus,

Den zoon uit 't eerste huw'lijk van de hertogin,

Verzekerd van een toekomst vol geluk,

Zoo somber zijn als winter in de bergen.

Er gaan geruchten in het land, mijn heeren

Zoo schrik'lijk dat zoo ik ze waarheid wist,

Ik mij uit 's werelds warreling terug zou

Trekken om in 't klooster rust te zoeken,

Tot aan mijn dood voor beider aflat biddend.

MATAR A HIERRO.

Maar wat mejonkvrouw deert u and'rer lot,

Wanneer uw ziel geen deel heeft in dier zonde?

SANGRE FRIA.

Het klooster zij voor wie zijn zonde vliedt,

Maar gij zijt rein en kent de zonde niet.

ADELANTE.

Weet, Bella Cara is mijn hartsvriendin,

'k Ben met haar opgevoed gelijk een zuster,

Breekt haar geluk, ook 't mijne breekt meteen,

Blijkt wat men mompelt, slechts een valsch gerucht,

Dan Bella Cara en haar Florguindus,

Bereiken liefdes toppunt, want zij huwen,
 Maar is 't gerucht geen lasterpraat doch waar,
 Dan 'laas die beiden vormen nooit een paar.
 Aan Bella Cara rest dan slechts de kap,
 En Adelante volgt haar bij dien stap.
 Vaartwel mijn ridders, hem schenk ik mijn hand,
 Die Bella Cara redt voor kap en schand.

(DE GRAVIN ADELANTE af).

MATAR A HIERRO.

Vaarwel, ik zweer u op dit kruisgevest,
 Dat 'k speuren zal voor u naar oost en west.

SANGRE FRIA.

Vaarwel, de gier speurt niet zoo naar het lam,
 Dan ik voor u — gespoord door liefdes vlam.

(beiden af).

ACHTSTE TOONEEL.

ASNAZO, GUERRERO, BANQUERO.

ASNAZO.

Halt! Daar zijt gij beiden, boosdoeners. Gij weet reeds waaraan gij schuldig zijt. Gij Guerrero, uitgezonden om den strijd tegen die van Granada te winnen, hebt verloren. Gij Banquero zijt beschuldigd, geld verdiend te hebben aan den honger. Sta hier voor mijn rechterstoel. Waarom Guerrero hebt gij den strijd verloren?

GUERRERO.

Edelachtbare heer, uit medelijden met den overwinnaar. Het ging als volgt. Mijn troepen stonden in het veld, en ik keek ze aan. Het waren allen jongelieden, gezond van lijf en leden, vroolijk, goedsmoeds, argeloos, levenslustig en opofferingsgezind. Zij hadden alle vaders, die gewerkt hadden om ze op te voeden, moeders die getobd hadden om ze groot te brengen, en liefjes die naar ze verlangden.

ASNAZO.

Dus was het leger van Toledo om zoo te zeggen een leger, waarmede men overwinnen kon?

GUERRERO.

Waarmede men overwinnen moest.

ASNAZO.

En toch verloren het de onzen?

GUERRERO.

Zooals ik zeide, uit medelijden met den overwinnaar. Ik sta op 't slagveld en zie naar 't leger van Granada, mijn tegenpartij, genaamd vijand. Dat waren ook allen jongelingen, gezond van lijf en leden, vroolijk, goeds-

moeds, argeloos, levenslustig en opofferend. Zij hadden ook vaders, moeders en liefjes. Toen ging ik midden tusschen de beide legers staan. En ik commandeerde insteede van voorwaarts . . . achterwaarts ! Daarop hield het leger van Toledo toch stand.

ASNAZO.

En dat van Granada?

GUERRERO.

Dat luisterde naar zijn eigen generaal. En die geen medelijden met ons hebbend, riep : Voorwaarts. Daarop had ik niet gerekend. Als hij ook „Achterwaarts” had gecommandeerd en beide legers hadden gehoorzaamd, waren beide legers even dapper geweest en niemand had een nederlaag geleden. Nu werden de onzen geslagen en ik alleen ben ontkomen.

ASNAZO.

Waarom gij alleen?

GUERRERO.

Omdat ik als generaal toch niet ongehoorzaam kon zijn aan mijn eigen bevel. Dus ben ik alleen terug gegaan.

ASNAZO.

Dat is een zeer ingewikkelde rechtzaak. Want al uw mannen hebben insubordinatie gepleegd en gij alleen zijt gehoorzaam geweest aan de krijgsgeschiedenis. Gij zijt volgens het recht onschuldig. Daarom veroordeel ik u, om niet veroordeeld te worden.

GUERRERO.

Ik dank u voor uw oordeel volgens de wet.

ASNAZO.

Halt. Thans ga ik in hooger beroep. Nu staan de zaken net anders om. Dat is in hooger beroep het gebruik, terwille van de waardigheid van ons ambt en het dagelijksch brood van de rechters. Want waarom zou anders het hooger beroep noodzakelijk zijn? Dit kunt ge als menschlievend man onmogelijk veroordeelen.

GUERRERO.

Inderdaad . . . ook de rechters zijn huisvaders.

ASNAZO.

In hooger beroep veroordeel ik u dus, terwille van het hooger recht en de menschlievendheid tot . . . de galg.

GUERRERO.

Is er nog een hoogst recht?

ASNAZO.

Zeker . . . dat van de gratie des hertogs . . .

GUERRERO.

En dat is weder anders dan van uw hoogen raad?

ASNAZO.

Natuurlijk . . . anders zou de gratie geen reden van bestaan hebben.

GUERRERO.

Begrepen . . . Ook de hertog heeft vrouw en kinderen.

ASNAZO.

Twee lieve kinderen . . . die samen hopen te gaan trouwen, zijnde de één een kind uit vaders- en de andere een kind uit moeders eerste huw'lijk . . . Ik zal ter gelegenheid der verloving voor u gratie vragen. Begeef u in afwachting daarvan als mijn voorloopige gevangene in voorloopige vrijheid.

GUERRERO.

Ik dank u . . . edelachtbare heer Rechter . . .

ASNAZO, BANQUERO, GUERRERO.

ASNAZO (*tot BANQUERO*).

Gij zijt beschuldigd u verrijkt te hebben ten koste der gemeenschap.

BANQUERO.

Ik ben zelf lid van de gemeenschap.

ASNAZO.

Gij hebt wetende dat er oorlog op til was, al het graan opgekocht.

BANQUERO.

Dat was mijn recht als koopman.

ASNAZO.

En toen de vijand den toevoer had afgesneden, hebt gij dat graan verkocht.

BANQUERO.

Inkoop en verkoop vormen den handel.

ASNAZO.

Maar gij hebt te laag ingekocht en te hoog verkocht. Dat is woeker.

BANQUERO.

Dat is handel. Zoo laag mogelijk inkoopen, zoo hoog mogelijk verkoopen.

ASNAZO.

Maar uw waar was graan. En zoo dwongt gij de armen tot honger.

BANQUERO.

Ik ken geen armen in den handel — alleen koopers.

ASNAZO.

Is een kooper dan geen mensch?

BANQUERO.

In mijn vrijen tijd wellicht. Nooit tijdens een zaak.

ASNAZO.

Voelt gij geen medelijden?

BANQUERO.

Buiten mijn zaak . . . in mijn vrijen tijd . . .

ASNAZO.

Waarom verkocht gij niet tot redelijken prijs?

BANQUERO.

Uit eergevoel. Bij ons kooplui verliest men met zijn geld, zijn eer.

ASNAZO.

Kent gij geen hoogere eer?

BANQUERO.

Welke hoogere eer bedoelt u?

ASNAZO.

De eere Gods.

BANQUERO.

Buiten mijn zaak . . . in mijn vrijen tijd.

ASNAZO.

Darf vonnis ik u ook buiten uw zaak. Ik zal u in een kring voeren, waar gij altoos vrijen tijd zult hebben.

BANQUERO.

Welken kring?

ASNAZO.

Die de lus van de galg vormt. Guerrero . . . voer hem voorwaarts . . . achterwaarts . . . achterwaarts — voorwaarts, hoe zal ik u dat nu beduiden . . . breng hem kerkerwaarts !

(GUERRERO brengt BANQUERO weg, gevolgd door ASNAZO. *Alle drie af*).

NEGENDE TOONEEL.

DE HERTOG LORENZO. DE HERTOGIN DEL GRANADA.

HERTOG.

't Is wel een gruwelijk lot dat ons verbond.

HERTOGIN.

En gruwelijker 't lot, dat ons blijft binden !

HERTOG.

Wij zochten beï door eerloosheid naar eer,

HERTOGIN.

Wij zochten beï door liefd'loosheid naar liefde.

HERTOG.

'k Stond tusschen liefde en eer, was man . . . en brak.

HERTOGIN.

'k Stond tusschen liefde en deugd was vrouw . . . en viel.

HERTOG.

Eer is des mans . . .

HERTOGIN.

Deugd is der vrouw . . .

HERTOOG.

Maar liefde

Is sterkste van de drie . . .

HERTOGIN.

Zij is des menschen.

TIENDE TOONEEL.

VORIGEN, ASNAZO.

ASNAZO.

Hertog, Hertogin, ik breng u mijn groet.

HERTOOG.

Heer rechter hebt gij beiden reeds verhoord?

ASNAZO.

Zoo deed ik heer en beiden vond ik schuldig.

HERTOGIN.

O, martelwoord, ik kan het niet meer hooren,
Sinds 't eigen hart 't mij nacht en dag herhaalt,

HERTOOG.

En wat is 't vonnis over beï geveld?

ASNAZO.

De generaal, alleen gevlucht van 't heer,
Had tot verdediging één enkel woord.

HERTOGIN.

O, noem het snel . . .

ASNAZO.

Menschlievendheid, mevrouw.

HERTOGIN.

't Woord van den Christus !

HERTOOG.

Hem verga daarnaar,

Zooals 't ons allen naar Zijn woord moog gaan,
Opdat de moord'naar aan het kruis nog kan
Door boete en berouw ten hemel stijgen . . .

ASNAZO.

't Recht vroeg de galg, maar úw recht is de gratie,

HERTOOG.

'k Verleen hem gratie naar mijn wensch en wil.

HERTOGIN.

En hoe verdedigde de koopman zich?

ASNAZO.

Hij zei, des handels eer eischt dat de handelaar,
Erbarming dood' terwille van 't gewin,

Ik zond hem naar den kerker waar hij smacht,
Op 't woord, dat van uw lippen ik verwacht.

HERTOGIN.

Erbarming dooden om het veil gewin?

ASNAZO.

Dat is de wet van 't sjacherend gespuis.

HERTOG.

Straf dan in hem d'onteering van het kruis.

(ASNAZO af).

HERTOGIN.

Hoe zwaar valt ons nu anderen te richten,
Wij zelf door zooveel misdaad zwaar bezwaard.

HERTOG.

't Is of in elke daad, mijn daad 'k veroordeel,

HERTOGIN.

Neen onze daad . . . wij dragen saâm de schuld

HERTOG.

Ik deed de misdaad slechts om u, geliefde,

HERTOGIN.

Om *uw* bezit bezoedeld' ik mijn ziel.

HERTOG.

Als God de liefde is, is Hij dan niet,
Ook liefd' in onze liefde, teerbeminde?

HERTOGIN.

Maar ook is Hij niet straffend al het kwaad,
En wordt niet alle liefde tot een straf,
Als liefde bloeien moet op liefdes graf!

HERTOG.

Geef mij een kus . . . (*hij kust haar*) in liefd' is 't bitt're zoet.

HERTOGIN.

Uw zoet smaakt bitter na — ik proefde bloed.

Einde van het eerste bedrijf.

TWEEDE BEDRIJF.

Binnen in den scheerderswinkel.

BARBERO, BARBERINA.

BARBERO (*een pruik makend*).

De stad Toledo is de meest verdorven stad aller steden in het verdorven land van Spanje.

BARBERINA.

Het is de zuivere waarheid, die ik je vertel. Toen ik de jonkvrouw Adelante kapte, vroeg zij er mij naar. Toen ik de dame Alcazar kapte, begon zij er over. Toen ik de jonkvrouw Bella Cara bloemen in 't haar vlocht, zweeg zij er over. Dat zei mij 't allermeeft. Het geval van Guerrero, den generaal, die wegliep en toch in genade werd aangenomen, en het geval van den koopman Banquero, die opgehangen is, hoewel hij het geld voor de nieuwe leening wou voorschieten, als men hem het leven liet, worden met elkaar in verband gebracht. Guerrero weet het omgekeerd en daarom laat men hem het leven; Banquero wist het goed, daarom moest hij weg van de aarde.

BARBERO.

Het selderementste is, dat ze nu allen van mij, Barbero, de waarheid zullen willen weten.

BARBERINA.

En jij met je gewone loslippigheid zal het geheim van het hertogelijk hof er wel weer uitflappen. Maar bedenken, dat er dan nog maar twee wegen zijn . . . die van Guerrero of Banquero.

BARBERO.

Het leven of de dood . . .

BARBERINA.

Als men aan 't hof te weten komt, dat wij het duistere geheim kennen, hangt ons leven aan een haar, dunner dan die van de paruk, die jij daar maakt.

BARBERO.

Of ze zullen mij, zoo goed als ze Guerrero tot hoofd van de lijfwacht hebben gemaakt, tot hertogelijk barbier bevorderen . . . en dan . . . en dan . . . dan zal ik toreadors te scheren krijgen . . . ik Barbero . . . Mijn miskenning zal een einde nemen, . . . in plaats van poëten en filosofen op crediet te schrappen, zal ik aanzienlijke menschen hebben te scheren, die hun zilver al neerleggen, voor ik mijn mes op hun moedige facies zet . . .

BARBERINA.

Dus je maakt het aan het volk bekend?

BARBERO.

Als ik er toch toreadors door tot klant krijg . . .

BARBERINA.

En als de hertog je liet opknoopen?

BARBERO.

Het brandt mij op de lippen. Ik mag als barbier het volk van Toledo toch niet onkundig laten van de hofschandalen . . .

BARBERINA.

Wees voorzichtig man . . . Pas op . . . daar is de schrijver . . .

VORIGEN, ENCANTO.

ENCANTO (*lezend van een blad papier*).

Aan Kadmus.

Mijn dierbare geliefde, keer toch weer,
Voelt gij dan niet hoe ik van wachten kwijn?
Mijn oogen glanzen van weerhouden tranen,
En 's avonds moegeweend, nog nauw gesloten,
Weer in den droom, opnieuw van krijten branden,
Des morgens schrijnen met omkringde randen,
Omdat gij Kadmus toeven blijft, mijn lief.
Liet ooit de arend van den horst gevlogen,
De arendin op 't eenzaam nest verlangen,
En zocht het lam tot prooi voor zich alleen? . . .

Heel goed, heel goed. Barbero, deze verzen zouden waard zijn gedrukt te worden en in zwijnsleer gebonden met gouden stempeldruk opgezet in 's hertogs bibliotheek, in stede van als rijmbrief voor een kinkel, een spullebaas, een poppenkast-zigeuner te worden opgezonden. De grootste dichter van Toledo wordt in dienst gesteld van Jan Klaassen. (*Hij leest voor zichzelf, dan plechtig*) Barbero en Barberina, gedoog dat ik u het vervolg voorlees, want ik weet dat gij Barberina die de lokken vlecht in velerlei windingen, ze trest en spangt naar de strenge wetten van het zuivere rythme en dat gij Barbero, die het lemmet streelend snijdt langs de edelste konen en kaken van Andalusië (*hij strijkt langs zijn eigen kaken*) mijn poëzij zult begrijpen. Want nu kom ik tot het schoonste deel . . . zij weende toen zij de granaatappel plukte . . . Dauw van tranen viel op de blaadjes, toen zij de rozen plukte . . .

BARBERINA (*tot BARBERO*).

Hij weet het ook al . . .

ENCANTO.

Luister : (*verder lezend*)

Liep vroeger zingend ik langs 't bloemendal,
En hingen dansend aan het juk in korven,
Granaten koperrood, ranksteel'ge rozen,
Tot lichte vrucht gestapeld aan mijn zijden,
Thans is mijn schred door 't loome leed bezwaard,
De bloemen flensen, de granaten schromplen,
Terwijl ik neerzit, wachtende op u,
Waar toeft gij, teerbeminde Kadmus, nu?

O, dat is mooi . . . Barbero, dat is mooier dan het edelste scheren . . .

BARBERO (*de scheerriem waarop hij een mes heeft aangezet, driftig tegen den grond smakkend*).

Vervloekt, ik zal vandaag mijn duiten van je hebben . . .

BARBERINA.

Waarom maak je je zoo kwaad? . . .

BARBERO.

Die man maakt weer verzen, voor zijn eigen plezier . . . en op mijn kosten.

ENCANTO.

Neen . . . dit is een bestelde brief . . . en een betaalde . . .

BARBERO (*tot BARBERINA*).

Wat verneemt mijn oor? . . .

ENCANTO.

Hoeveel ben ik je schuldig . . . baardschraper?

BARBERO.

Die verdoemde dichters zijn allemaal als waarden, die hun eigen wijn opdrinken. Heeft men ooit van een barbier gehoord, die zichzelf voor zijn eigen plezier ging zitten scheren, al was de man de beste kunstenaar in zijn vak? Nooit. Daar zijn wij te eerlijk voor.

BARBERINA.

Je hoort toch, dat hij vraagt hoeveel hij schuldig is?

BARBERO.

Dat vragen alle klanten, voor ze de nietswaardige belofte doen, dat ze het zullen laten aanreiken.

ENCANTO (*den piaster toonend*).

Ziet hier . . . kunt gij deze som wellicht wisselen?

BARBERINA.

Een piaster . . . een heele piaster!

BARBERO.

Treed binnen, treed binnen, heer dichter, groote heer dichter . . . blijf toch niet zoo bescheiden op den drempel staan . . . Neen ik wil geen betaling . . . een man van uw stand past het crediet. Hoe? Ik zou u niet vertrouwen? . . . Maar ik smeeek u . . . laat mij u scheren, wasschen, kappen, knippen . . . een friction à la Portugael? . . . à la végétal . . . Shampooing? . . . Shampooing wellicht . . . voor 't behoud van uw haardos.

ENCANTO. (*zijn pet met groene klep afnemend en zijn kaal hoofd toonend*).

Gij spreekt in metaforen.

BARBERO.

Integendeel, edele heer dichter, ik moet uw haren knippen . . . dat verzuimde ik reeds te lang. (*hij knipt met een groote schaar in de lucht*). Ik wil u posticheeren, onduleeren, friseeren . . . uw haren scheiden van voren, van achteren, ter zijde, boven op de kruin . . . in uw hals . . . Een heele piaster . . . Dichter zijt ge en man van geld. Man van geld . . . en dichter . . . Neem plaats, neem plaats . . . ik wil u zalven met rozenolie, besprenkelen met geur van viooltjes van Parma, ik wil u eeren door pomadeeren (*met veel bui-*

gingen). Laat mij de eer een poët te hebben geknipt en geschoren, die een heelen piaster voorschot heeft gekregen op een vers . . . ter wille van de historische gebeurtenis . . .

ENCANTO.

Waarlijk dit is een feit van beteekenis in de geschiedenis der Spaansche poëzij . . . Vrouw Barberina zeep mij in (*hij gaat zitten en zij zeep hem met een groote kwast in*).

BARBERO.

Vrouw Barberina, laat mij hem inzeepen.

BARBERINA.

Jij moogt hem scheren.

BARBERO (*om de kwast vechtend*).

Laat mij hem inzeepen . . . Er is in de wijze, waarop je het schuim op zijn kaken legt, iets dat van meer dan handigheid getuigt.

BARBERINA.

Wat zeg je?

BARBERO. (*heeft haar de kwast ontruikt en zeep ENCANTO verder in*).

Van schandigheid . . . (*Hij zeep hem op den neus in . . . ENCANTO staat op met wit gezicht en proest*).

ENCANTO.

Als je straks zoo scheert als je nu schuimt, ben ik minder zeker van mijn leven dan het hoofd van de hertogelijke lijfwacht . . .

BARBERINA.

En die man, die nog niet eens behoorlijk kan inzeepen, wil torero's¹⁾ scheren.

ENCANTO.

Het gaat in den scheerderswinkel al niet anders dan in den winkel onze Spaansche litteratuur . . . Die nog niet kunnen inzeepen voeren de critiek en wij volmaakten, staan op de markt als publieke schrijver te huur voor een piaster, . . . Ah . . . indien men mij niet miskende. Luister Barberina. (*met ingezeept gelaat zijn manuscript nemend en voorlezend*).

Mijn Kadmus weet, de oleander welkt,
Voor zij d'aromen als een tent van geur,
Uitspreidde boven ons geheiligd minnen,
De tortel treurt wijl zij haar doffer mist,
Duikt stervensmoe het kopje in heur vlerken,
Tot 's avonds doft haar blanke vederbal . . .

DE VORIGEN, BOBARRON.

BOBARRON.

Een blanke vederbal . . . man laat u scheren, voor gij verzen reciteert . . .

1) toreador, de stierenvechter, die te paard optreedt; torero, de stierenvechter, die te voet optreedt.

Als 't gelaat een spiegel der ziel is, zijt gij van een bijtende blankheid, wat wij filosofen noemen een satiricus . . .

ENCANTO (*in den scheerstool vallend*).

Satiricus ik . . . beware . . . Barbero aan u de kunst van 't snijdende lemmet . . .

BARBERO (*hem scherend*).

Is het mes goed?

ENCANTO.

De zwaluw scheert niet lichtelijker de blanke borst langs 't watervlak, dan gij uw lemmet langs mijn kaken.

BARBERINA.

Maak je beelden korter of hij zal je een jaap in je moel geven . . .

BARBERO.

Hij spreekt in den stijl van mijn verheven, poëtische scheerkunst. (*Het mes op zijn duim afvegend en met den duim naar BOBARRON wijzend*). En wat verlangt gij?

BOBARRON (*ernstig*).

Ik heb ontdekt dat deze schepping er eene is, die gevormd is naar het stelsel der eenheid van tegendeelen.

BARBERINA (*tot BARBERO*).

Hij weet er ook van . . .

BOBARRON.

Naar deze ontdekking wensch ik voortaan te leven, opdat de schepping en ik één harmonie vormen.

BARBERINA. (*met een kwast met zeep*).

Scheren?

BOBARRON.

Ja vrouw, ik wil mij laten scheren ; mijn baard is te lang. Maar ik bedenk, dat een lange baard het tegendeel is van een gladgeschoren gezicht. Hoe nu éénheid in deze tegendeelen te brengen . . . een poilu en een clean shaved? (*hij brengt zijn vingertop tegen zijn voorhoofd en gaat peinzend in een scheerstool zitten*).

VORIGEN. RIDDER MATAR A HIERRO, RIDDER SANGRE FRIA,
GRAVIN ADELANTE.

MATAR A HIERRO.

Droog uw tranen jonkvrouw . . . Dit is 't huis der wijsheid.

BOBARRON.

Men roept mij?

SANGRE FRIA.

Heer Bobarron . . . Toledo's wijste man,
Leermeester van de bloem der Spaansche natie.

MATAR A HIERRO.

Hier is de plaats waar men ons helpen kan.

BOBARRON.

Hebt gij uw tranen gedroogd, jonkvrouw?

ADELANTE.

Der smarten toppunt is der tranen eind.

MATAR A HIERRO.

De zucht is kernpunt aller peizerij.

SANGRE FRIA.

Van traan naar zucht, en door die bei naar 't hart.

BOBARRON.

Huw zucht aan traan — en 't denken wordt geboren,

Het denken schept het leven, dit den dood,

Zet nimmer dood dus tegenover leven.

BARBERINA.

Hij weet het geheim zéker . . .

BOBARRON.

Want dood is leven, 't leven is de dood,

Wie dat beseft, daalt *blij* in 's aardrijks schoot

Zooals hij *weenend* is aan moeders schoot

Ontstegen.

MATAR A HIERRO.

Meester dank, uw woord is troost

SANGRE FRIA.

Al is uw troost ook smart.

ADELANTE.

En sluit zij dood en leven in één hart.

BOBARRON.

Wat bracht uw tranen, zuchten en verdriet

Wijs, onwijs drielal, dat mijn oog hier ziet?

(de volgende zinnen worden gezegd, terwijl de spelenden telkens van plaats verwisselen, aldus een menuet dansend).

MATAR A HIERRO.

Mijn meester 'k ben verliefd

SANGRE FRIA.

En zoo ben ik.

ADELANTE.

En beider liefde gaat naar't zelfde doel.

BOBARRON.

Zoo 't waar is ridders, zeg mij dan, wat 's liefde?

MATAR A HIERRO.

Verlangen ongestild,

SANGRE FRIA.

Gestild niet meer verlangd.

MATAR A HIERRO.

Dat men alléén doorlijdt,

SANGRE FRIA.

Maar zoekt gesaam te deelen.

MATAR A HIERRO.

Heeft men 't begeerd bezit,

SANGRE FRIA.

Dan wil men 't missen.

MATAR A HIERRO.

Maar mist men het,

SANGRE FRIA.

Dan haakt men naar 't bezit.

MATAR A HIERRO.

Men voelt het vaak als haat

SANGRE FRIA.

Maar haat dan 't minst het minnen.

MATAR A HIERRO.

En voelt als liefde 't weer

SANGRE FRIA.

En daarna wordt het haat.

BOBARRON (*schoolmeesterend tot MATAR A HIERRO*).

De liefde is?

MATAR A HIERRO.

Een geest...

BOBARRON (*tot SANGRE FRIA*).

Maar uit zich door?...

SANGRE FRIA.

De zinnen!

BOBARRON (*tot ADELANTE*).

't Doel van de liefde is?

ADELANTE.

De huwelijksche staat.

BARBERO (*invallend*).

Maar eens aan liefdes doel?

BARBERINA.

De liefde vluchten gaat.

ADELANTE.

De liefde brengt den vrêe

BARBERINA.

Zich uitend door krakeelen.

BOBARRON.

Dus is der liefde kern? . . .

ALLEN SAMEN.

Eénheid van tegendeelen!

ENCANTO (*opschrikkend*).

Ah, ridders. Gegroet, gij die de tragiek van het staal kent . . . Ziet hier dan iemand, die de poëzie van het staal heeft leeren kennen. Ik ben à constant geschoren, en bij de Muzen, ik zou nooit anders meer willen. Barberina heeft mij ingezeept alsof een godin schaapjeswolken aan 't luchtruim schuimde . . . en Barbero heeft mij zoo geschoren dat ik het alleen in lyrische poëzij kan verheerlijken. Nu begrijp ik waarom de zonen van barbiers schilders worden . . . Hij trok langs het schilderij van mijn gelaat, ophalen, neerhalen, krullen, rondingen, majusculen, minusculen, licht van zwier als een rococo-lijst . . .

BOBARRON.

Ik wil wedden, dat gij een poëet zijt.

ENCANTO (*zich afdrogend*).

En een die droog is achter de ooren.

BOBARRON.

Deze soort is onder de poëten zeldzaam, (*tot de ridders en de jonkvrouw*). Mijne leerzame leerlingen . . . ziet dezen poëet aan. Hij had kunnen bezitten een haardos en een baard. Dan hadde hij geleefd naar de wijze der alzijdigheid en ware volmaakt geweest . . . gelijk uw leermeester (*welgevallig zijn baard met zijn hand beglevend en zijn haardos beglijdend*). Deze man had kunnen bezitten een haardos en geen baard . . . dan hadde hij geleefd naar de wijze der eenzijdigheid, dus als volkomen onvolmaakte wijze. Deze man had kunnen bezitten geen haardos, maar een baard. Dan hadde hij geleefd naar de wijze der anderzijdigheid, dus als onvolmaakt volkomen wijze. Thans echter bezit deze man noch haardos noch baard. Dus leeft hij volgens de wijze der onzijdigheid, dat is als volmaakt volkomen . . . onwijze. Deze zielige persoon kon dus niet anders dan een dichter zijn. Want in het stelsel waarnaar ons heelal is gevormd, is de dichter de in het onwijze volkomen volmaakte of de onvolkomen onvolmaakte wijze . . .

ENCANTO (*tot BARBERO*).

Snapachtigste der barbieren (*tot BARBERINA*) barbierster der snapachtigen, wordt zijn leerling . . . Gij hebt uw meester gevonden!

BOBARRON (*tot ENCANTO*).

Scheer u weg . . . (*tot BARBERO*) en wil mij scheren . . .

ENCANTO (*tot BOBARRON in den scheerstool*).

Als uw stelsel opgaat moet uw kruin worden ingezeept en uw baard geknipt. Barberina, zeep hem in met het tegendeel van uw kwast, dus het handvat en Barbero scheer hem met de botte zijde van uw mes. Laat het

den filosofen naar hun stelsel vergaan en ons publieke schrijvers naar onze poëzij.

MATAR A HIERRO.

Gij zijt de schrijver van 't publiek?

ENCANTO.

Ridder, om u te dienen.

MATAR A HIERRO.

Zoudt gij een brief voor mij willen schrijven?

ENCANTO.

Gaarne — even gaarne als gij het honorarium wilt betalen.

MATAR A HIERRO.

De zaak is aldus. Ik bemin de jonkvrouw Adelante met een zoodanige liefde, daar ik haar fouten als deugden beschouw.

BOBARRON (*uit den scheerstoel*).

Hij is verliefd op de wijze der mannelijkheid.

ENCANTO.

Stop hem nu de heele kwast in zijn mond.

SANGRE FRIA.

Schrijver — ook ik wensch een brief door u geschreven te zien.

ENCANTO.

Tot uw betaalden dienst.

SANGRE FRIA.

Ik bemin dezelfde jonkvrouw Adelante met een zoodanige liefde, dat ik haar liever zou kelen dan deelen.

BOBARRON (*uit den scheerstoel*).

Hij bemint op de wijze der verliefdheid.

ENCANTO.

Keel hem nu meteen Barbero! (*BARBERO zet met een zwaai het mes op BOBARRON's gelaat*).

ADELANTE.

Schrijver, de zaak is deze. Het is ons opgevallen, dat de hertogin en de hertog gebukt gaan onder een zwaar leed. (*allen luisteren opeens aandachtig, behalve BARBERO die met het scheren van BOBARRON doorgaat*). Dit leed nu overschaduwet het geluk der jonkvrouw Bella Cara zoodanig, dat zij gedreigd heeft den graaf Florguindus niet te zullen huwen voor de ziekte der hertogin is genezen en ik op mijn beurt heb beloofd mijn hand slechts hem te schenken, die zorgt dat mijn zoogzuster en vriendin Bella Cara tevreden is gesteld. Zoo niet, dan zullen wij beiden de gelofte doen en naar het klooster gaan.

ENCANTO.

En wat zal nu de brief moeten behelzen?

ADELANTE.

Schrijf aan den grooten geneesheer Pera een brief, dat hij hier verschijne straks als de hertog en de hertogin voorbij komen om ter kerke te gaan. Hij

aanschouwe dan de hertogin en geve een recept, dat ik ongemerkt in haar wijn kan mengen, zoodat zij geneest . . .

ENCANTO.

Tot uw dienst . . . wil mij slechts voorgaan naar mijn tafel op de markt...

ADELANTE.

Hier is mijn beurs.

MATAR A HIERRO.

De mijne volgt als ik. (*geeft een beurs*).

SANGRE FRIA.

De mijne sluit de rij (*geeft een beurs*).

(*Zij gaan alle drie af*).

ENCANTO.

Dat zijn der beurzen drij . . . (*hij toont verheugd de beurzen en volgt het drielal*).

BOBARRON (*opstaand uit den scheerstoel*).

Ik dank u vriend, dat gij mij de jeugd van den ouderdom hebt weergegeven. (*In een spiegel blikkend*). Waarlijk de dichter sprak in zijn onwaarheid, waarheid. Ik voel mij zoo verjongd, dat ik een nieuw wijsgeerig stelsel zou willen verzinnen, moest ik niet vreezen, dat daardoor het oude heelal uit zijn voegen zou gerukt worden, hetgeen naar de wijze der zalige oneindigheid, een onzalige uiteinde zou zijn.

BARBERO.

Spreek niet te veel van onzalige uiteinden in de verdorven stad Toledo, wijsgeer. Want gij zoudt verdacht kunnen worden meer te weten, dan een wijsgeer weten moet.

BOBARRON.

Een wijsgeer moet alles weten.

BARBERO.

Pas op. Dit weten brengt u tot het groote ongewetene . . . aan de andere zijde van den galg . . .

ENCANTO (*binnentredend*).

Barbero . . . hier is de brief voor den hooggeleerden dokter Pera. Geef deze hem, zoodra hij bij u verschijnt, om zijn facie nog gladder te doen maken, dan hij zelf reeds is . . . Nu Bobarron ziet gij dit . . . drie beurzen met goud geld als loon voor één brief . . . Hoe noemt gij dit in uw stelsel . . . een dichter in 't bezit van drie beurzen met goudgeld? . . .

BOBARRON.

Dit is een zoodanige eenheid van tegendeelen, dat ik dezen triomf van mijn stelsel met u zou willen vieren op de wijze der meest onwijze wijsheid . . .

ENCANTO.

Gij meent op de wijze der leschbare onleschbaarheid . . .

BOBARRON.

Een nieuwe leerling ! . . .

ENCANTO.

Komt mee . . . ik voel de meest onleschbare leschbaarheid . . . (*beiden af*).

BARBERO.

Alle kunst leidt tot liederlijkheid . . . Ik heb ze zoo kunstvaardig geschooren, dat ze de wijsheid in de kan gaan zoeken.

BARBERINA.

Heb je het gemerkt . . . dat ze het ook weten ? . . .

BARBERO.

Het heeft voortaan geen doel meer het langer te verbergen. Als allen het weten, behoef ik toch als barbier het niet langer te verzwijgen . . . Het brandt mij zoo op mijn lippen, dat ik in de noodzakelijkheid verkeer, om dat vuur te gaan blusschen met het nat uit hetzelfde vat in dezelfde herberg waar zekere dichter zit met drie beurzen vol gouden dukaten. (*Hij loopt de deur uit*).

BARBERINA.

Deze man zou toreadors te scheren hebben gekregen als hij zich niet encanailleerde met dichters, filosofen en ander tuig . . . Als hij zich dronken drinkt, zal hij er alles uitflappen . . . Kijk aan, daar komt een hooge klant en nu is de baas weer naar de kroeg . . .

PERA.

Vrouwtje . . . kunt gij mij scheren?

BARBERINA.

Ten halve ja heer . . . de andere helft doet mijn wederhelft.

PERA.

En waar is die wederhelft?

BARBERINA.

Hij is naar de arena, om den matador te scheren. Dus u zult moeten wachten.

PERA.

Wachten op een toreador . . . ik . . . de beroemde heelmeester Pera.

BARBERINA.

Heer Pera . . . u zegt heer Pera . . . veroorloof mij dan edele heer u dezen brief te overhandigen (*geeft hem den brief*).

• PERA (*lezend*).

Gij meester in 't genezen,
Wilt dit epistel lezen,
De jonkvrouw Bella Cara,
Wil trouwen, doch een mara,
Is aan deez' zaak, aldus
Zij heeft een halve zus.,
De jonkvrouw Adelante
Bemind aan beide kanten,

Door ridders koen en stout,
 En slordig met hun goud,
 De hertogin lijdt zwaar,
 Maar niemand weet van waar,
 Aanschouw haar in 't gelaat,
 En zeg waarom het gaat,
 Genees melancolij,
 Ik roem u in poëzij.

Dit is een hoogst duister klinkend schrijven en de eenige heldere klank in dezen brief is deze gouden dukaat, die men er heeft ingesloten. (*Hij haalt een goudstuk uit den brief en laat het klinken*).

BARBERINA.

Heer, wellicht kan ik u wijders inlichten . . . Er gaan geruchten in de stad, dat er aan 't oude hof iets vreeselijks moet geschied zijn . . . Niemand weet het ware maar de hertogin lijdt aan maanziekte en gaat 's nachts slaapwandelen en zij keert dan altoos naar dezelfde put, waarin het water is gaan stinken met denzelfden dag, dat de eerste hertog niet terug is gekomen van een gemaskerd bal, waar hij als Polichinelle danste. En de hertog lijdt aan dezelfde ziekte en gaat 's nachts slaapwandelen en keert dan altoos naar dezelfde put, waarin het water is gaan stinken op denzelfden dag, dat de eerste hertogin niet terug is gekomen van den toren na een kerkklokwijding. Zie . . . daar gaan ze . . .

PERA.

Hoe gebukt gaat de hertog. Is hij zoo oud?

BARBERINA.

Neen meester. Niet zoo veel ouder dan ik.

PERA.

En hoe oud zijt gij?

BARBERINA.

Tien jaar jonger dan mijn man . . .

PERA.

En de hertogin naast hem . . . Is zij ouder dan hij?

BARBERINA.

Neen heer . . . jonger . . . veel jonger.

PERA.

Hoeveel jonger?

BARBERINA.

Zij is tien jaar jonger dan de eerste vrouw van den hertog, die na de klokwijding heet verongelukt te zijn.

PERA.

Heet?

BARBERINA.

Ik zeg het u, zooals men het in heel Toledo zegt.

PERA.

Dan zoudt ge wel eens te veel kunnen zeggen, vrouwtje.

BARBERINA.

Ik zou ook wel eens te weinig kunnen zeggen, meester. •

PERA.

Dan zoudt gij de eerste vrouw zijn, die daaraan leed . . .

BARBERINA.

O, heer, het is grooter pijn een geheim te versmoren, dan een geheim te doen hooren.

PERA.

Inderdaad, zij zien er beiden slecht uit . . . zeer slecht . . . Zij schrijden moeizaam en angstig als waren zij door booze geesten gevolgd . . .

BARBERINA.

Maar 't zijn geen booze geesten die ze volgen. Zie . . . dat is de jonkvrouw Bella Cara, de dochter uit het eerste huw'lijk van den hertog en dat is Florguindus . . . de zoon van de hertogin uit haar eerste huw'lijk . . . Hoe schoon en zedig is de jonkvrouw . . . hoe statig en waardig de jonkman . . . Zij zijn verloofd en verliefd . . . wat niet hetzelfde is in dezen tijd van koppelhuwelijken uit belang in de hoogere standen . . .

PERA.

Stil . . . laat ik ze goed beschouwen.

(Langs de open deur en veranda ziet men eerst den HERTOOG en de HERTOGIN voorbijgaan, in 't zwart, gebogen. Daarna de jongelieden in fleurige kleedij, daarachter GUERRERO met de lijfwacht).

BARBERINA.

Dat is Guerrero, de generaal. Hij verwisselde voorwaarts met achterwaarts en kwam daardoor opwaarts . . . zooals dat meer geschiedt. De hertog en de hertogin laten hun kinderen en zichzelf altoos door de lijfwacht volgen, hoewel geen sterveling in Toledo er aan denkt ze overlast aan te doen.

PERA.

Niemand? Ziet dan wie daar achter de stoet aankomen . . . De lijfwacht dreigt ze met de lansen de twee liederlijke kerels . . . de dronkaards!

BARBERINA.

Da's mijn man . . . met den schrijver! O, de schandebrokken. Zij zijn dronken als tollén.

BARBERO *(binnenkomend tot ENCANTO)*.

Nou weet je alles, poëet. Het zwijgen was m'een last.

ENCANTO.

'k Heb daarom je bevrijd . . . nu opgepast ! . . . (*legt zijn vinger op zijn mond*).

VORIGEN, BARBERO, ENCANTO.

ENCANTO.

Gegroet waardige heemeester . . . welk een geluk u hier aan te treffen.

BARBERO (*aangeschoten*).

Zei ik je niet, dat ik voelde, dat het tijd was huiswaarts te gaan ? . . .

ENCANTO.

Ja . . . je voelde het aan de flesschen, toen ze leeg waren . . .

BARBERO.

Gaat zitten, waardige heemeester. Ik zal u scheren en u scherend onderhouden met zooveel onderhouds, dat gij den tijd zult vergeten . . .

PERA.

Wacht tot gij nuchter zijt, anders zoudt gij in uw ijver den barbier met den chirurgijn verwisselen . . . ten koste van mijn konen.

ENCANTO.

Hebt gij den hertog en de hertogin aanschouwd meester ? En wat is uw bevinding ?

PERA.

Ik heb ze aanschouwd . . . Misschien zijn het zenuwen in het hoofd . . . maar misschien ook niet. Misschien zijn het zenuwen in het hart, maar misschien ook niet.

ENCANTO.

Dan is het wel een zwaar geval . . .

BARBERO (*aangeschoten*).
Misschien !

PERA.

Misschien, waarde heer, is er geen ernstiger geval in de geheele geneeskunst dan . . .

BARBERO (*dronken*).
Misschien !

PERA.

Het is zoo ernstig, dat ik u als geleerde rondweg zeg, dat de geheele geneeskunde een zaak is van . . .

BARBERO (*dronken*).
Misschien !

PERA.

En naar gewoonte der faculteit het eene

BARBERO (*nog meer opdringerig*).
Misschien !

PERA.

Stellende tegenover het andere

BARBERO (*altoos in overmoed van dronkenschap*).

Misschien !

PERA.

krachtens deze zekerheid ... (*hij schrijft op een recept*) schrijf ik Extractum Centauri ... (*Het recept aan ENCANTO overhandigend*) Extractum Centauri ... Geef het hun beiden in telkens als zij vreemde neigingen krijgen ... het is een wonderlijk extractum, dat getrokken is uit den eenhoorn ... Ik heb het met veel succes zien werken tegen veel kwalen, ontstaan uit de liefde. Meng het in den wijn en doe het zonder dat ze het weten. Ik zeg, als man van ervaring ... Horen tegen horen ... Probatum est ... En nu vaarwel ... zoodra uw wederhelft nuchter is, kom ik terug.

(PERA af).

VORIGEN, KADMUS.

KADMUS (*Hij gooit een bundel poppen neer ... haveloos haastig*).
Scheren ... en snel ... mijn baard er af ...

BARBERO.

Beveel je hond en blaf zelf ...

KADMUS.

Er af, zeg ik, mijn baard ...

BARBERO.

Ik heb mijn mes te lief ...

KADMUS.

Maar ik 't mijne niet (*hij trekt zijn mes en dreigt*) Mijn baard er af, of je komt onder *mijn* mes ... en je zoudt de eerste niet zijn ...

ENCANTO.

Ben jij niet de vrijer van Doris de groentemeid?

KADMUS (*verschrikt*).

Hoe weet jij dat?

ENCANTO.

Nu ben je minder boud, wat? Jij wilt je baard laten scheren om onkenbaar te zijn voor den schout en zijn rakkers.

KADMUS.

Het is de waarheid ... verraad mij niet ...

ENCANTO.

Integendeel ... ik zal je redden ... Hier is een brief voor je van je meid ...

KADMUS.

Lees hem voor ... ik kan niet lezen of schrijven.

BARBERO.

Om 's hemels wil ... zeg het hem ...

ENCANTO (*beginnend te lezen*).

Aan Kadmus.

Mijn dierbare geliefde keer toch weer,
Voelt gij dan niet hoe ik van liefde kwijn,
Mijn oogen glanzen van weerhouden tranen,
En 's avonds moegeweend, nog nauw gesloten,
Weer in den droom, opnieuw van krijten branden,
Des morgens schrijnen met omkringde randen,
Omdat gij Kadmus, toeven blijft, mijn lief . . .

KADMUS.

Hou nou je moel maar. Als je mijn naam nog eens zoo hard schreeuwt, loopt heel Toledo uit en ik ben geknipt . . . Ik ben teruggekomen om de meid te zien en haar te trouwen . . . En dan gaan wij er samen met de poppenkast weer van door . . .

ENCANTO (*de poppen opnemend*).

Voedt dat nou zijn man? . . .

KADMUS.

Als je geluk hebt . . . en goede stukken.

ENCANTO.

En hoe kom je aan die stukken? Schrijf je die zelf?

KADMUS.

Ik zei je toch, dat ik niet schrijven of lezen ken. Ik zou me er voor schamen, als ik de stukken die ik vertoon, eerst zou moeten opschrijven.

ENCANTO.

Hoe doe je het dan?

KADMUS.

Ik bedenk ze . . . terwijl ik ze speel . . .

BARBERO.

Da's knap.

KADMUS.

Of liever, ik laat ze door de poppen bedenken.

ENCANTO.

Kunnen die dan ook denken?

KADMUS.

Dacht je dan dat die poppen dood waren?

ENCANTO.

Dat dacht ik zeker . . .

KADMUS.

Dan kan je net zoo goed denken, dat tooneelspelers van vleesch en bloed ook dooie poppen zijn.

ENCANTO.

Dat zijn ook de meesten . . . zonder dat de dichter ze bezielt. (*Hij speelt met een slappe Polichinelle*). Die is toch even slap als een dooie.

KADMUS (*hem op de hand nemend*).

En nou?

ENCANTO.

Nou beweegt-ie . . .

KADMUS.

En leeft-ie

BARBERO.

Hoe lap je 'm dat? . . .

KADMUS.

Dat is het geheim van Polichinelle.

ENCANTO.

Duivels . . .

BARBERO.

Wat heb je?

ENCANTO.

Het geheim van Polichinelle . . . zei ik je niet, Barbero, dat een dichter wijn moet drinken om helder en geïnspireerd te worden . . .

BARBERO.

Ik begrijp je niet? . . .

ENCANTO.

Omdat een barbier door wijn beneveld wordt en een poëet ontneveld . . . laat mij gaan (*tot KADMUS*) Ik breng je bij je meid . . . en je krijgt een beurs met goud toe . . . als je me wilt helpen . . .

KADMUS.

Tot je dienst . . .

ENCANTO.

Je leert mij je vak en leent mij je kast . . . voor één enkele opvoering.

KADMUS.

Dat doe ik . . .

ENCANTO.

Maar ik heb er haast mee . . . Begin maar dadelijk met je onderricht . . . Zeg eens . . . de Polichinelle speelt altijd de hoofdrol?

KADMUS. (*de poppen één voor één opnemend en ze soms alleen, soms ze samen op zijn knie doende spelen*).

Al naar je 't wilt. Hij draagt den stok . . . zoo . . . om zijn vrouw, den huisbaas, den reus, en den dood te verslaan.

ENCANTO.

Begrepen. Hij is de heerscher door het stokrecht . . .

KADMUS.

Hij is de koning van de poppenkast . . .

ENCANTO.

En tegelijk de nar?

BARBERO.

Bij koningen weet je nooit waar de koning ophoudt en de nar begint . . .

ENCANTO.

En deze?

KADMUS.

Dat is de lange . . . die rijst telkens op, tot zijn kop boven de heele kast uitsteekt . . . en dan trekt Polichinelle met zijn vrouw en de heele bende hem weer naar beneden . . . Dat is altoos het groote lachsucces bij 't publiek.

ENCANTO.

Begrepen !

BARBERINA.

Hoe begrepen?

ENCANTO.

Dat is de man die boven zijn tijd uitsteekt en daarom met vereende krachten wordt neergehaald en 't volk juicht het toe.

BARBERO.

En deze?

KADMUS.

Dat 's de duivel . . . Die treedt altijd op als de vrouw is verschenen.

ENCANTO.

Begrepen ! . . . dat is sedert Genesis nooit anders geweest . . .

BARBERINA (*de zuigeling opnemend*).

Wat lief . . . da's zeker het kind? . . .

KADMUS.

Dat is het vrouw . . . en dat gooit Polichinelle de kast uit . . . in 't publiek. 't Publiek gooit het terug en Polichinelle doodt het. Groot lachsucces . . .

ENCANTO.

Begrepen ! . . . Het publiek lacht altoos als het opkomend geslacht wordt versmeten en vergooid . . .

BARBERO.

En dit? . . . die pop bevalt mij 't meest !

KADMUS.

Dat's de courtisane . . . Die komt Polichinelle verleiden, als hij op de kist zit, waar hij denkt dat hij den duivel heeft ingestopt. Dan verlaat hij zijn vrouw om er met haar van door te gaan . . . en de duivel kruipt de kist weer uit . . .

ENCANTO.

En dit? . . .

KADMUS.

Da's de dood . . . die komt het allerlaatst . . . en dan valt het scherm . . .

(Het scherm valt).

Einde van het Tweede Bedrijf.

DERDE BEDRIJF.

(Een open plek in het hertogelijk park. Op den achtergrond het kasteel. Een put met een emmer, welke over een katrol kan worden opgetrokken en neergelaten).

JONKHEER FLORGUINDUS, JONKVROUW BELLA CARA.

FLORGUINDUS.

Mijn lieve Bella Cara, 't is nog vroeg,
Straks als het feest begint zijn wij niet meer
Als nu alleen te saam, daarom gedoog,
Dat ik j'omhels met volle overgave. *(hij kust haar).*

BELLA CARA.

Kom laat ons aan den rand der put gaan zitten,
Hoe vreemd, zoo lang heb ik naar 't feest verlangd,
En nu 't zoodra begint ben ik bezwaard,
'k Zou liever heden met jou samen blijven,
Den heelen nacht in 't blanke maanlicht wand'len,
Of naar je verzen luist'ren, Florguindus.

FLORGUINDUS.

En ik, ik ken geen grooter feest wellieve,
Dan dat van eenzaam met ons beiden zijn,
Jouw oogen schitt'ren mooier dan de lampen,
Jouw blos heeft meer kleur dan het vlaggedoek,
De Grieksche beelden ruil ik voor jouw neusje,
En liever dan al 't feestelijk gepraat
Heb ik jouw mondje als 'k het dwing tot zwijgen. *(hij kust haar).*

(De hertog en de hertogin komen op en luisteren achter 't struikgewas naar hun kinderen).

DE HERTOGIN.

O zie, ze zitten aan dezelfde put,
In welker diept' de gruwb're misdaad slaapt,
En aan den rand daarvan zij jokken, kussen . . .

DE HERTOOG.

De gruwb're misdaad slaapt... zal z'ooit ontwaken?
Er is een spreekwoord bij de Castilianen,
Dat mij doet huiv'ren, nu ik er aan denk...

DE HERTOGIN.

Druk u aan mij... o, 'k huiver mèt úw huiv'ren
Want ik weet wel, welk spreekwoord gij bedoelt...

DE HERTOOG.

Al ligt de waarheid in het graf,
Al wat haar drukt dat moet er af.

BELLA CARA.

Ziet hier, de zoete kamperfoelie rankt,
Rondom de putboog, 'k pluk de mooiste bloemen,
Neen, niet te vlug — je krijgt ze op je hoed,
Als jij eerst, wat 'k je vragen wil, lief doet.

FLORGUINDUS.

Al wat je vragen wilt, doe' k zonder bloemprijs.

BELLA CARA.

Raad dan eens eerst, wat wou ik je juist vragen?

FLORGUINDUS.

Ik zeg het zonder dat 'k een woord verlies... (*Hij wil haar
zoenen*).

BELLA CARA.

Mis... nog eens raden, al te wilde vrijer....

FLORGUINDUS.

Niet daar, dan zeker op de andere wang.

BELLA CARA.

Weer mis — je moet bij Bobarron gaan leeren
Eenheid van tegendeelen bij het kussen.

FLORGUINDUS.

Ik heb 't... niet op je wangen... op je mond...

(*haar op den mond kussend*).

BELLA CARA.

Ach, hoe je dat probleem toch spoedig vond!

FLORGUINDUS.

En krijg ik nu den ruiker op mijn hoed?

BELLA CARA.

Warempel niet, je hebt mij wel gezoend,
Maar 'k wou niet eens je om een kusje vragen.

FLORGUINDUS.

Dat hoef je niet, ik geef ze zonder vragen,
Nu hier, dan daar — vandaag en alle dagen. (*zij stoeien*).

DE HERTOGIN.

Ik pluk ook u een ruiker, raadt gij nu,
Wat ik u vragen wilde, mijn gemaal.

DE HERTOG.

'k Doe als uw zoon en kus uw wang en lippen. (*hij kust haar*).

DE HERTOGIN.

Hier is mijn bloem . . .

DE HERTOG (*de bloemen niet aannemend*).

Pas op, 't zijn accolijen,

Men zegt, zij groeien 't weligst bij de graven,
En brengen ongeluk aan wie ze plukt . . .

DE HERTOGIN (*den ruiker wegwerpend*).

't Is of hetgeen ik sedert dien beroer,
Tezelfder oogenblik in gift verandert,
Hoe gaarne gaf ik al mijn schatten weg,
Mocht ik een enk'le maal als die twee kussen,
In onschuld, onder zoeten jok en scherts,
En toch heb ik u lief,

DE HERTOG.

En ik bemin u meer

Dan 'k ooit in onschuld u zou kunnen minnen,
De misdaad stuwt mijn hart tot sneller klopp.

DE HERTOGIN.

Zooals hij mij in uwe armen drukt,
Want slechts bij u mijn angstig hart vindt rust . . .
En toch . . . sinds lijkt al liefde, lage lust.

DE HERTOG.

Sinds — altoos weer dat sinds . . .

DE HERTOGIN.

Ik kan het niet vergeten

DE HERTOG.

Herinnert g'u dien nacht toen in deez' put,
Banquero beide lijken deed verdwijnen? . . .

DE HERTOGIN.

Hij meende, dat op overspel betrapt,
Gij beiden had gedood in waard'gen toorn.

DE HERTOG.

En wist niet dat wij 't overspel bedreven,

DE HERTOGIN.

Ik doodde mijnen gâ

DE HERTOG.

Ik nam mijn vrouw het leven . . .

BELLA CARA.

Wanneer je mij nu pakt vóór 'k tien kan tellen,
Dan sier 'k je hoed met al mijn zoete bloemen.
(*om de put loopend gevolgd door FLORGUINDUS*).
Eén, twee, drie vier, vijf, zes . . .

FLORGUINDUS.

Niet zoo gauw geteld . . .

BELLA CARA (*heel langzaam*).

Ze . . . ven . . . en . . . acht . . . nu zeg ik ne . . . gen . . .

FLORGUINDUS.

Gepakt . . . en 'k zorg je telt niet meer tot tien.

(*haar herhaaldelijk kussend*).

BELLA CARA.

Als dat nu eens door iemand was gezien,
Maar 't is gelukkig hier zoo heerlijk eenzaam.

FLORGUINDUS.

En toch, twee menschen keken naar ons kussen.

BELLA CARA.

Waar dan?

FLORGUINDUS.

En volgden zelfs ons vroolijk voorbeeld na.

BELLA CARA.

'k Zie niemand hier . . .

FLORGUINDUS.

En toch er zijn er twee

En 'k wijs ze voor één enkel zoentje.

BELLA CARA.

Foei neen — waar and'ren bij zijn.

FLORGUINDUS.

Kijk, fatsoentje

Hier in het water over dezen rand,

Daar kust een tweede vrijster haar galant.

BELLA CARA (*met FLORGUINDUS in de put turend*).

Hoe mooi, hoe diep . . . zoo'n put lijkt vol geheimen.

FLORGUINDUS.

Wel 't bergt geheim van ons zoet minnespel,

En zie — ik put een emmer uit de wel,

Dan drinken elk w'een teug van 't liefdes water

En hebben zoo 't verlovingsfeest gedoopt. (*hij put een emmer water*).

DE HERTOGIN.

Om 's hemelswil . . . zij drinken 't lijkenwater.

DE HERTOG (*te voorschijn tredend*).

Dag, kinderen, wat speelt gij aan deez' put?

DE HERTOGIN.

Hoe toeft gij hier, terwijl ginds gasten wachten?

BELLA CARA.

Ziet aan . . . daar zijn er nog twee meer die keken,

Toen stoutert jij de étiquette schond . . .

FLORGUINDUS.

'k Sloot met een etiket haar babbelmond,

Maar met een dronk week ik het slot er af.

(*houdt de emmer naar BELLA CARA gekeerd*).

DE HERTOGIN.

Mijn kinderen speel niet langer, 't feest breekt aan . . .

DE HERTOG.

Laat ons te vieren naar de hoofdboort gaan.

BELLA CARA.

Nog even . . . laat 'k mij in den emmer spiegl'en,

Mijn mooie kapsel bracht hij in de war.

FLORGUINDUS.

Eerst mijn toilet — je bloemen op mijn hoed,

BELLA CARA (*beiden spiegl'en zich in den emmer*).

Nu staat vind ik, dat hoedje jou eerst goed . . .

FLORGUINDUS.

En daar heb jij er nog één op je toet . . .

DE HERTOGIN. (*bevelend, dreigend*).

Werp nu het water in de put,

FLORGUINDUS.

Wel Moeder,

Zie ik gehoorzaam al. (*den emmer ledigend in de put*).

Daar ligt in 't nat,

Weer 't andere paar, dat te bespieden zat.

(*vroolijk gearmd, met BELLA CARA, de HERTOGIN en den HERTOG volgend, af*).

BOBARRON, ENCANTO.

ENCANTO.

Hier is de put waarin de lijken rusten,

Slachtoffers beï van 's hertogs zond'ge lusten,

Ik ben een dichter in dit land en 'k duld

Niet langer, dat de misdaad hier ten troon zit.

Ik zal den moord'naar en de moord'nares,

Te dwingen weten tot bekentenis,

Maar hoe het jonge paar dan te beschutten

Voor schaduw van der oud'ren misdaad . . . schande . . .

(BOBARRON *in boetgewaad als monnik komt op*).

Een priester . . . wel hij komt te goeder ure,
Ik biecht hem alles en vraag hem om raad,
Sta broeder en verhoor een armen zondaar.

BOBARRON.

Gij zelf ziet hier een armen zondaar boeten.

ENCANTO.

Wat . . . Bobarron . . . gij hier in 't boetekleed?

BOBARRON.

Ik heb mijn stelsel, dat 't geweten doodde,
Drogreed'nen gaf in steê van Godes wet,
Verworpen sinds 't geheim des hofs 'k vernam,
En 'k peinsde, dat wellicht mijn god'loos boek,
De hertog en de hertogin eerst schoorden
Toen zij de misdaad deden, thans hun helpt
Gewetensknaging weg te redeneeren.

ENCANTO.

Dat is de zwakke zij der wijsbegeerte,
Dat zij de rede boven God's woord stelt,
En niet, gelijk de dichtkunst 't wijze zegt,
Maar in de wijding van het godd'lijk schoone,
De filosofen brengen 't volk aan 't dwalen,
De duivel mag hun en hun wijsheid halen.

BOBARRON.

Ik heb oprecht berouw en zoek nu om
De zonde, die ik deed weer goed te maken,
Ik heb de rede, die ten troon ik plaatste,
Onttroond, gemaakt tot dienaar van de ziel.
En ben thans prior van het oude klooster
Waar velen, boetedoende, God verzoenen.

ENCANTO.

Dan prior heb ik voor uw klooster twee
Personen, die goed in uw midden passen.

BOBARRON.

'k Weet wie gij meent . . . maar beiden zijn zoo jong.

ENCANTO.

Wie meent gij?

BOBARRON.

Bella Caar' en Adelante.

ENCANTO.

Neen prior, want men viert juist heden feest
Ter eere der verloving van Florguindus

Met Bella Cara — en uw Adelante
Die vrijt met ridders twee in steê van één,
En geeft ze om de beurt een blauwe scheen !

BOBARRON.

Dan is 't wellicht 't hertogelijke paar? . . .

ENCANTO.

Nu komen wij wat dichtër bij elkaar,
Komt mee, hoort aan en geef mij dan uw raad,
Wellicht verhoeden samen wij groot kwaad. (*beiden af*).

BARBERO, BARBERINA.

BARBERO.

Dit is de meest somb're manier om de vroolijke gebeurtenis eener verloving te vieren, een avondfeest in het park . . . Waarom doen ze niet, wat het volk vraagt . . . Het vroeg een stierengevecht . . . stierengevechten zijn noodig voor de toreadors. En de toreadors zijn noodig voor de edele kunst van den chirurgijn, zoowel als die van den barbier . . .

BARBERINA.

De hertogin moet het niet gewild hebben, want ze kan geen bloed meer zien.

BARBERO.

Mij zeiden ze dat de hertog het niet wilde, omdat hij geen degenstaal meer kan zien flikkeren.

BARBERINA.

En niets te kappen . . . de dames aan 't hof dachten, in donker zijn alle katten grauw.

BARBERO.

Eerst doet de regeering misdaden, en later worden wij artisten, het kind van de rekening. Want ik had dit keer er zeker een te scheren gekregen . . . als er een stierengevecht was geweest, een toreador.

BARBERINA.

Is dat nou de put, waar ze zeggen, dat . . .

BARBERO.

Sjuut . . . spreek het nooit uit voor je 't zeker weet.

BARBERINA (*met afschuw*).

Er groeien accolijen . . . en die groeien alleen op graven van vermoorde menschen . . .

BARBERO.

Ga mee . . . de arena was ze te bloedig en daarom vieren ze feest bij een moordput (*beiden af*).

SANGRE FRIA, MATAR A HIERRO, ADELANTE.

SANGRE FRIA.

Ik daag u uit mijn vriend en medeminnaar (*trekt den degen*).

MATAR A HIERRO.

En zoo doe ik, nu een van ons hier sneve;
Opdat de ander voortaan naast haar leve (*trekt den degen, zij
schermen*).

ADELANTE (*opkomend*).

Wat? Twist gij weer? Ik zeg u steek mij neer.

SANGRE FRIA.

Dan steek ik eer... mijn degen op!

MATAR A HIERRO.

En ik

Ik doe als gij...

ADELANTE (*tusschen de beiden ieder aan een arm*)

Nu is het weer tip, top!

SANGRE FRIA.

Jonkvrouw, 't is heden tijd om te besluiten

Eén trede in uw hart

MATAR A HIERRO.

één treed' er buiten.

ADELANTE.

Maar hoe te kiezen... 'k heb u beiden lief.

SANGRE FRIA.

Dan één ter aard (*trekt zijn degen*).

MATAR A HIERRO.

en één den huwelijksbrief!

(*zij willen weer gaan vechten*).

ADELANTE.

Neen ridders volgt den weg van rede en beleid,

SANGRE FRIA.

Volg gij dien weg — en raak één van ons kwijt.

ADELANTE.

Zoo Sangre, Matar doodt, heb 'k Matar 't liefst,

Doodt Matar, Sangre, ik min Sangre 't meest,

Want meelij is het grootste deel der liefde,

Daarom ik neem u een examen af,

En wie de wensch mijns harten raadt wordt vrijer,...

Wat zegt gij daarop vrienden?

SANGRE FRIA.

Tip...

MATAR A HIERRO.

Top...

ADELANTE.

Dan tip Beginn' en kus' mij op de plaats,
Die in deez' oogenblik mij 't zoetste is
Tot kussen.

SANGRE FRIA (*op haar toegaand*).

't Is 't kuultje van uw hals,

MATAR A HIERRO (*met gevelden degen*).

Pas op, kus niet... of ridder ik word valsch.

ADELANTE.

't Was mis...

SANGRE FRIA.

Hoe zoo?

ADELANTE.

Ik dacht aan Matars mond.

SANGRE FRIA.

Dan klaag ik niet, dat 'k uwe plaats niet vond.

ADELANTE.

Nu Top... 'k vraag weer, waar wensch ik nú een zoen?

MATAR A HIERRO.

Die plaats zit vast op Sangre Fria's lippen.

En 'k zal hem, top, met mijnen degen... tippen...

(*op SANGRE FRIA toeloopend met gevelden degen*).

ADELANTE.

Weer mis, nu dacht ik juist aan d'eigen mond,

MATAR A HIERRO.

Daar kus 'k u graag

SANGRE FRIA.

Halt wat, ze zei haar mond,

Zou zij deez' keer het allerliefste kussen,

MATAR A HIERRO.

Dan kusse ze zich zelve op den mond...

ADELANTE.

En zoo staan ongekust we weer in 't rond,

Wist ik maar, wie van beiden ik kon kiezen!

SANGRE FRIA.

Wat mint gij in mij?

MATAR A HIERRO.

Hé... hou je wat ter zij

Zeg Adelante eerst, wat mint g'in mij?

ADELANTE.

In Matar min ik... min ik... Sangre Fria,

In Sangre min ik... min ik... Matar weer

SANGRE FRIA.

Dan is het vrouw'lijk hart een keer om keer.

MATAR A HIERRO.

Dat troost en dubbeld weer doet zeer ! *(een signaal van een horen)*

ADELANTE.

Hooft ginds 't signaal . . . men roept ons tot het feest

In 't midden 't hart . . . hier ziel . . . dáár geest.

(met zijn drieën gearmd af).

DORIS, KADMUS.

DORIS. *(met een juk waaraan twee manden, één met bloemen en één met sinaasappelen).**(Zij roept treurig)* Wie wil er bloemen . . . zoete apple . . . sien ! . . .*(sprekend)* 't Is feest en 'k ben vandaag van 't dorp gekomen,

Met mooie bloemen en oranjeapp'len,

Doch 'k roep op 't feest met tranen in mijn stem . . .

Want al mijn roepen is alleen om hem.

(roepend) Wie wil er bloemen . . . zoete apple-sien ! . . .

KADMUS.

Die wil ik . . . donders meid, vind ik je weer,

Gooi weg dat juk . . . ik kus je mond tot zeer.

(hij pakt haar en kust haar).

DORIS.

Vind ik je eindelijk . . . allerliefste man,

Nu zal ik roepen tot ik niet meer kan,

(zij roept vroolijk) Wie wil er bloemen en zoete apple-sien !

KADMUS.

Ik wil je bloemen en je zoete vrucht,

En als de bliksem nou met mij gevluht.

Vooruit toch meid . . . dat juk is maar tot last *(gooit het juk weg)*

En 'k laat ze stikken met de poppenkast . . .

(beiden af).

PERA, ASNAZO.

PERA.

Extractum Centauri . . . gemengd in wijn,

Verlost het lichaam wel van alle pijn,

Maar tegen 't knagen van een slecht geweten,

Kent onze kunst geen heilzaam medicijn.

ASNAZO.

Men zegt wie misdaad doet keert telkens tot

De plaats, waarop de misdaad is geschied.

Hier is de put, waar volgens het gerucht

Het 's avonds is alsof er wordt gezucht. *(zij luisteren).*

PERA.

Hoort gij nu wat?

ASNAZO.

Da's 't leken van het nat,
Maar stil... hoor toe... nu werd er toch gesnikt.

PERA.

Neen... dat was ik... 'k heb van den angst gehikt...

ASNAZO.

Stil nu... ik hoorde weer geluid...

PERA.

Dat 's omdat ik mijn neus nu snuit. (*Zij luisteren weer*).
(*Er klinkt een signaal in de verte*).

ASNAZO.

Maar nu heb ik toch zeker een bewijs...

PERA.

Dat is daar ver... men roept den stoet te saam.

ASNAZO.

Zie ginds, wie komt daar in de verte aan?

PERA.

Dat is de hertogin.

ASNAZO.

En zie wie daar?

PERA.

De hertog...

ASNAZO.

Wacht, bespieden wij het paar (*terzij in 't boschje*).
Wat doen ze vreemd...

PERA.

't Is nieuwe maan,

En bei ze nu in slaap aan 't wandelen gaan.

HERTOG en HERTOGIN.

(*De hertog loopt in droom naar de put, haalt een emmer water op, zet dezen op den rand, en blijft star staan. Daarna loopt de hertogin langs hem heen zonder den hertog te zien en werpt het water weer in de put. Vervolgens dwaalt de hertog weer om de put terug en put opnieuw water. Daarna werpt de hertogin het er weer in*).

ASNAZO.

Dat doen ze nu bij elken maneschijn.

PERA.

Extractum Centauri is hier geen medicijn.

(*DE HERTOG en de HERTOGIN in droom af*).

ASNAZO.

Wat d'eene vult, de and're giet weer uit !

PERA.

'k Geloof ik weet, wat of hun spel beduidt . . .

Voor deze ziekte wast er elders kruid.

FLORGUINDUS, BELLA CARA.

BELLA CARA.

O zie, de maan komt door, mijn teerbeminde,

Hoe blank en zoet is 't zilv'ren avondlicht.

FLORGUINDUS.

Ik geef al 't feestelijk licht voor dezen schijn,

Zit bij mij neer. (*Ze zittenkozend op den rand der put*).

Zult eeuwig trouw gij zijn?

BELLA CARA.

Zoo trouw als 't maantje bij de aarde wacht,

Zoo trouw zij 'k u, mijn lief, bij dag en nacht.

FLORGUINDUS.

Maar dan des daags is uwe trouw onzichtbaar,

En elke wolk des nachts uw trouw verdoft.

BELLA CARA.

De ware liefd' straalt ongezien, geliefde.

FLORGUINDUS.

'k Geloof het graag, . . . maar dan, zeg mij indien,

Het maaneclips is . . . hoe vind 'k dan uw trouw?

BELLA CARA.

Dan richt je maar een kijker op je vrouw !

FLORGUINDUS.

Da's flauw . . .

BELLA CARA.

En wanneer hoor ik nu je vers?

FLORGUINDUS.

Eén kus in maneschijn — en 'k rijm het je kersversch.

BELLA CARA.

Dan eerst het dicht.

FLORGUINDUS.

Druk hier dan je gezicht.

(*haar aan de borst drukkend en reciteerend*)

Lieveke, laat ons koozen gaan,

In het zilv'ren licht van de maan,

Zoo teer, zoo zacht is dat blauwblanke licht,

Dat ik denk, eng'lenschijn schimt om je gezicht,

O, laten wij lieveke koozen gaan,

En kussen elkaar in het licht van de maan.
 ENCANTO (*gevolgd door knechten met lantarens, gasten en heraut*).
 Plaats hier de lichten, daar . . . en ook wat daar,
 Wat zie 'k, daar zit zoowaar het jonge paar,
 Blijft zitten, want gij zit daar wonderwel,
 'k Stel hier de poppenkast . . . en toon het spel,
 Van Colombine met Polichinelle . . .
 Heraut . . . stoot nog eens flink het roepsignaal. (HERAUT
 blaast).

ASNAZO, PERA, BOBARRON, BARBERO, BARBERINA, MATAR A HIERRO,
 SANGRE FRIA, ADELANTE *op. Zij schikken zich voor en terzij van de put.*

ENCANTO.

Kwam nu ook nog 't hertogelijk paar,
 Dan waren allen wij blij bij elkaar. (*De HERAUT blaast nogeens*).

HERTOGIN.

Wat vroolijkheid, wat jeugd, wat glans, wat licht,

HERTOG.

Ik voel door 't licht m'ontwaakt uit droomgezicht.

FLORGUINDUS.

O, moedertje . . . kom hier . . . de beste plaats. (*de HERTOGIN
 gaat bij hem zitten*).

BELLA CARA.

En vadertje bij mij . . . (*de HERTOG gaat naast haar zitten*).

FLORGUINDUS (*tot ENCANTO*).

Vooruit nu met je praats.

ENCANTO (*voor hij in de poppenkast stapt tot BARBERO*).

Muziek Barbero ! . . . dat's begin en eind

Van alle poppenspel (*terwijl hij BARBERO een fluit overhandigt*)

'k Las eens in een oud Engelsch spel, hoe daar

't Vertoonen van de daad, ontmask'ring bracht.

Let op den hertog en de hertogin,

Terwijl ik 't zinrijk poppenspel begin,

Wat in 't geweten opgeschreven staat,

Komt nu in bleeke letters op 't gelaat.

(*Terwijl hij in de poppenkast stapt, speelt BARBERO een wijsje op de fluit*).

SPEL IN DE POPPENKAST.

HARLEKIJN.

Dag dames, heeren, groot en grut

De titel van ons spel, heet de geheime put,

En d'ondertitel van ons poppenspel,

Heet zeer van pas, 't geheim van Poesjenel. (*verdwijnt*)

POLICHINELLE.

Hoorde ik niet de stem van Harlekijn? Dit is een zeer stemmig persouage, wat je niet aan zijn onstemmige jas zou zeggen . . . Hij is net als ik op lappendag geboren en sedert een lap gebleven . . .

Zingend.

Wie één glaasje drinkt
Op één beentje hinkt,
Drink je er twee
Dan loop je tevreê . . .
En drink je een heel kruikje op . . . (*zet een kruik aan
zijn mond*)

COLOMBINE (*hem met den bezem slaand*).

Dan krijg je met den bezem op je dronken kop.

POLICHINELLE.

Ik zou u graag mijn vrouw voorstellen, de zachtzinnige, aanminnige en in 't geheel niet vinnige Colombine . . . als ze zichzelf al niet had voorgesteld . . .

COLOMBINE.

De heele stad spreekt schande van je drinken . . . dronkenlap . . .

POLICHINELLE.

De heele stad spreekt altoos van het vele drinken . . . maar ze spreken nooit van de vele dorst . . .

COLOMBINE.

Ga weg . . . leelijke hansworst . . . (*tot publiek, dreigend met den bezem*)
of ik leer 'm!

POLICHINELLE.

Ik smeer 'm. (*af*).

COLOMBINE.

Hebben jullie ooit zoo'n schandelijk man gezien . . . Hij gaat al het geld verdrinken en ik heb de huur niet bij elkaar . . . En daar is de huisbaas.

DE HUISBAAS.

Vrouwtje, ik kom om de huur . . .

COLOMBINE.

Ach mijnheer . . . de volgende week.

DE HUISBAAS.

Dat heb je de vorige week ook al gezegd . . . Betalen zal je . . . Of ik laat je je huis uitzetten . . . en in klinkende munt . . .

COLOMBINE.

In klinkende munt? . . .

HUISBAAS.

In klinkende munt . . .

COLOMBINE (*hem ranselend*).

Daar heb je klinkende munt . . . net zooveel als je wilt . . . (*huisbaas af*).

COLOMBINE, HARLEKIJN.

HARLEKIJN.

Dag Colombine . . . dag mooi, zoet, lief, honnig, ponnig, lekker, dik, dun, mager, lang, kort, laag, hoog, schatteboutje.

COLOMBINE.

Wat moet je? . . . heb ik wat van je an? . . .

HARLEKIJN.

Niet van mij . . . maar van je man . . .

COLOMBINE.

Wat dan?

HARLEKIJN.

Zijn broek! . . .

COLOMBINE (*hem wegranselend*).

Wel selderements . . . 't is zonde dat ik vloek . . .

HUISBAAS *met* DEURWAARDER *en een kist op*.

HUISBAAS.

Nu kom ik je halen.

COLOMBINE.

Da's een kist . . .

DEURWAARDER.

Betalen of je gaat er in . . .

COLOMBINE.

Daarin heb ik geen zin.

DEURWAARDER (*pakt haar aan*).

De kist in, vrouw van Jut.

HUISBAAS (*het deksel dichtklappend*).

Nou zit ze in de put. (*DEURWAARDER af*).

POLICHINELLE, HUISBAAS.

POLICHINELLE.

Wat gebeurt hier?

HUISBAAS.

Het is gebeurd.

POLICHINELLE.

Wat is er dan gebeurd?

HUISBAAS.

Wat gebeuren gaat. (*HUISBAAS af*).

POLICHINELLE, DEURWAARDER.

DEURWAARDER.

Polichinelle, je moet in deze kist . . .

POLICHINELLE (*terzijde*).

Ik bedenk een list.

DEURWAARDER.

Je hebt je huur niet betaald,

En nu wordt je gehaald.

POLICHINELLE.

Wat zit er in die kist?

DEURWAARDER.

Een geheim.

POLICHINELLE.

Laat het dan een geheim blijven.

DEURWAARDER.

Maar iedereen weet het.

POLICHINELLE.

Laat het dan maar van een geheim een openbare zaak worden. (*Hij trekt het deksel open en COLOMBINE wil er uit. Hij slaat meteen het deksel weer dicht en gaat er op zitten*).

DEURWAARDER.

Wat doe je nu?

POLICHINELLE.

Laat het toch van een openbare zaak maar weer liever een geheim worden.

COLOMBINE (*het deksel een beetje openstootend*).

Man, laat mij er uit...

DEURWAARDER.

Ik ga den reus roepen (*af*).

COLOMBINE.

Man laat mij er uit!

POLICHINELLE.

Vooruit dan maar...

COLOMBINE (*hem slaand*).

Die is voor jou.

POLICHINELLE (*met een grooten stok*).

Nu weg... en gauw... (*COLOMBINE af*).

POLICHINELLE, DE REUS.

DE REUS (*opschietend tot boven de kast*).

Polichinelle, je streken zijn gedaan,

Je moet met mij medegaan.

POLICHINELLE (*haalt hem naar beneden*).

Heeremetijd, wat een witte vaan,

Ik kan je hooge taal niet verstaan,

Kom wat op den beganen grond,

'k Leg mijn oor op je mond.

DE REUS (*beneden*).

Polichinelle niets is je meer van nut,
Je moet nu in de put.

POLICHINELLE.

Welke put meen je reus?

DE REUS.

Die daar staat voor je neus.

POLICHINELLE.

Daar zit al zooveel in man,
Dat er niets meer bij kan.

REUS.

Wat zit er dan in?

POLICHINELLE.

Eén geheim, twee geheimen,
Daar ga'k een liedje op rijmen.

Hij zingt.

D'r waren er twee
En nogmaals twee,
Dat waren er dus vier,
De mensch is maar een dier.

Een man en een vrouw
En een vrouw en een man
De één de andere wou
Da's huwelijksche trouw.

De eene nam den andere
En gooit 'm in de put,
De andere wou de eene weer
En gooit haar er bij neer.

DE REUS.

Nou is het genoeg gezongen . . . nou gooi ik je zelf er bij neer . . .

POLICHINELLE.

Maak eerst de kist leeg. (*tilt het deksel op*).

En doe het terdeeg.

REUS (*kijkend in de kist*).

Er zit niks in . . .

POLICHINELLE.

Kijk maar diep op den boôm . . .

REUS.

'k Geloof, dat ik droom . . .

POLICHINELLE.

Neen je droomt niet, 't is waar,
Er liggen er twee naast elkaar.

REUS.

Waar?

POLICHINELLE.

Dieper er in met je kop . . .
(hij knelt het hoofd van den reus tusschen deksel en kist en gaat er op zitten).

Jij er in . . . en ik er op

COLOMBINE.

Wie heb je daar vast? . . .

POLICHINELLE.

De reus . . .

COLOMBINE *(springt naast hem op het deksel van de kist).*

Wat een last!

POLICHINELLE *(tot COLOMBINE).*

De reuzen in de put

COLOMBINE.

En boven op het grut.

POLICHINELLE.

Da's 't algemeene nut.

DE REUS *(uit de kist).*

O, hoor wat ik hier vond,

Twee lijken op den grond.

COLOMBINE *(van de kist wippend).*

'k Stop 'm er in met heel zijn lange lijf.

REUS *(springt uit de kist).*

Daar ben ik weer.

POLICHINELLE *(tot COLOMBINE).*

Da's jouw schuld leelijk wijf.

En 'k sla tot straf de botten uit je lijf.

(POLICHINELLE en COLOMBINE vechtend tot zij weg is geslagen).

REUS.

De kist in, man.

POLICHINELLE *(hij vecht met den reus).*

Hier een lik. *(geeft den REUS een formidabelen slag).*

REUS *(stervend).*

Ik leg het af en daal in 's aardrijks schoot.

(REUS legt zijn kop over den rand van de poppenkast en laat die zachtken naar beneden zinken tot kort van den grond).

POLICHINELLE.

Wie rijst daar op?

DE DOOD.

Ik ben de zure dood.

POLICHINELLE.

En ik de zoete Polichinelle.

(Hij zingt).

Klein of groot

Groot of klein

't Al is schijn.

Dood *(met grafstem).*

Polichinelle, ik kom om je te halen.

POLICHINELLE.

Wacht maar, tot ik mij kom brengen.

Dood *(met grafstem).*

Reuzenmoord, reuzenmoord,

Vermaak je goed en have,

Ik kom jou nu begraven,

Elkeen heeft het nu gehoord,

Van den lagen reuzenmoord,

Reuzenmoord, reuzenmoord!

*(Hij tikt eerst op het lijk van den reus en klepelt
daarna het doodsklokje in de kast).*

POLICHINELLE.

Hoe kom ik daar van af?

DOOD.

Gij moet nu in het graf...

POLICHINELLE.

Laat mij eerst biechten...

DOOD.

Belijd al je zond.'

POLICHINELLE *(zingend, doodsklokje)*

Heere, ik heb kwaad gedaan,

Laat mij daarom nog niet gaan

Nu wil ik leven zoet,

Nog honderd jaren goed.

DOOD.

Ben je klaar?

POLICHINELLE.

Ik begin pas.

DOOD.

Ik ben het einde....

POLICHINELLE.

En ik het begin...

DOOD (*pakt hem aan*).

Nou eindelijk de kist in.

POLICHINELLE (*vechtend met den dood. POLICHINELLE met de beenen in de kist, met zijn hoofd er buiten*).

Ach, lieve Dood, laat mij biechten,
Met mijn voeten in het graf...

DOOD.

Biecht....

POLICHINELLE.

Ga dan eerst van 't deksel af.

(*DOOD er af, POLICHINELLE er uit. Stopt DOOD er in met het hoofd alleen er buiten*).

DOOD.

Laat me er uit...

POLICHINELLE.

Biecht nou maar jouw zond'.

DOOD.

De zonde van den Dood ligt in den grond.

(*hij trekt zijn kop in de kist en roept met grafstem*)

Van den toren in den put.

COLOMBINE (*aan de kist luisterend*).

Wat hoor ik grommen uit zijn graf?

DOOD (*uit de kist. Het doodsklokje begint door POLICHINELLE getrokken, te klepelen*).

Al wat mij drukt dat moet er af.

(*Het deksel rijst op. De DOOD pakt COLOMBINE en werpt haar in de kist, daarna grijpt hij POLICHINELLE en gooit hem er bij neer*).

DOOD (*hij bengelt aan het klokje, begeleiding van de fluit van BARBERO, die den hertog en de hertogin strak in 't gelaat staart*).

Zij sterk dat gij een reus verslaat,
De dood komt vroeg of laat,
Gij allen in het rond,
Eens komt gij in den grond,
Der menschen eind is 't graf,
En daar wacht elk God's straf.

EINDE VAN HET SPEL IN DE POPPENKAST.

HERTOGIN.

O, houdt mij vast... 'k bezwijm te zelfder stond!

HERTOG.

Wij zijn verraden door een poppenmond...

ASNAZO.

Nu is het tijd voor de gerechtigheid.

BOBARRON.

Niet al te snel . . . goed recht vereischt veel tijd,

ASNAZO.

Wij allen zagen deze twee verbleeken

Heraut, geef aan den schout een teeken.

(HERAUT *wil blazen*, BOBARRON *weerhoudt hem*). .

ADELANTE (*naar BELLA CARA gaand*).

O, Zustertje, ik zie uw harte breken,

Ik ga met u, . . . helaas 't geheim kwam uit.

BOBARRON.

Halt . . . laat mij spreken — ik ben ooggetuige.

ASNAZO.

Spreek op . . . wat sluimert in deez' diepe put,

En zullen uit zijn diepte wij weer heffen?

BOBARRON.

Twee menschen, die op overspel betrapt,

Terecht gedood zijn.

ASNAZO.

Dan had het recht zijn loop

En blijft alleen de hemel om te straffen . . .

BELLA CARA.

Vaarwel Florguind . . . deez' schande draag ik niet

En 'k ga met Adelante naar een klooster.

FLORGUINDUS.

Draag ik niet zelfde schand? . . . Verlaat mijn zij,

Neemt gij de kap . . . dan ik . . . ik neem de pij.

ENCANTO (*tot BOBARRON*).

Doe prior hier, hetgeen uw plicht gebiedt . . .

BOBARRON.

Wie boeten wil, hij volge mij naar 't klooster . . .

ADELANTE.

Eerst ik . . .

MATAR A HIERRO.

Neen, ik ga voor . . .

SANGRE FRIA.

Ik eerst

BOBARRON.

De mannen boeten links . . . de vrouwen rechts . . .

ADELANTE (*tusschen de twee RIDDERS*).

Ach, dat ze nu mij sneeën maar in tweeën !

BELLA CARA.

Laat mij dan gaan — gegroet mijn Flordegijnd,
'k Gedenk u in mijn beden tot het eind.

FLORDEGUIND.

Voor dat gij gaat . . . kus' ik nog eerst uw hand.
(*zij reikt hem de hand toe*).

BELLA CARA.

Zij deelen samen eer . . . die boeten samen schand . . .

ADELANTE.

En ik bij u . . . drie vormen éénen band.

BOBARRON.

Da's één te veel . . . Twee is de eisch van 't huis.

HERTOG en HERTOGIN.

Gaan wij . . . voor allen dan . . .

BOBARRON.

Zoo is voldaan het kruis . . .

(*De HERTOOG slaat zijn mantel als kap over het hoofd, de HERTOGIN haar mantel op dezelfde manier. BOBARRON wijst de een naar rechts, den ander naar links. HERTOOG en HERTOGIN reiken elkaar de hand tot afscheid, en gaan elk naar een andere zijde af, gevolgd door BOBARRON*).

ENCANTO.

(*tot FLORGUINDUS en BELLA CARA, die gearmd naast elkaar staan, te midden der anderen*).

Heil aan het nieuw hertogelijke paar,
Boet zonde zond', ons land is uit gevaar,
De deugd alleen breng' menschen tot elkaar.

S c h e r m.

EINDE.